

C. K. pošti!
Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Zentagasse 5.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15
Telefon 1570
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrť leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Št. 16.

V Trstu, 15. avgusta 1913.

Leto VI.

AUGUST BEBEL

Prešel je človek, ki je bil žar človeštva. Prešel je človek, ki je bil neumorna enerģija in stvarjajoči um; človek, ki je bil predstavnik prve dobe nove človeške zgodovine. Avgust Bebel je po dolgi bolezni umrl. Lakonični brzojav nam je pozno v noči prinesel žalostno pretresljivo vest.

Proletarska internacionala žaluje zopet; zgubila je še enega svojih največjih umov in najmočnejših bojevnikov. Nepremagljivi boritelj ljudske svobode, ki je svoje dolgo, dragoceno življenje posvetil osvobođenju zaslužjenih, ki je podal znanstveno moč stranki bodočnosti, ki se je z njim pričela razširjati, ki je bil vodja vsem vojakom socialističnega ideala, je zapustil za vedno vrste prehodnikov in bojevnikov bodočnosti. Vsi, ki so bili pod vplivom njegovih navkov vzdramljeni; vsi, ki so si postavili življenju človeški cilj, vsi oni, kojih življenje vsebuje moč stremljenja in prepričanja, so zgubili danes svojega najplemenitejšega sodruga.

V zgodovini socializma bo tvorilo ime Avgusta Bebla najlepše in najzgovornejše poglavje. Bil je vstvaritelj prve dobe socializma. S močjo njegovega svitlega uma in njegove ognjevite besede je vspodbujal zatirane in razlaščene k novemu boju. Kazal jim je pot bodočnosti, pot po kateri je on pogumno nastopil prve korake.

Preživel je dobo najhujše reakcije. Pregarjanje ga ni upognilo. Bil je neomajnega prepričanja in neomajljive vstrajnosti. Srd nasprotnikov inregarjanje vlade ga ni motilo. Delal je neumorno; organiziral je ogromne mase in vstvaril socialistično literaturo, ki je duševni in moralni temelj stranke. Vstrajal je preko reakcije in neuspehov, mimoidoči so bili porazi; ob koncu svojega dneva mu je še bilo dano konstatirati sadove njegovega boja, konstatirati napredek in zmago stranke, koji je dal življenje

Še pred par dnevi je naznanil sodrugom, da se hoče udeležiti socialističnega kongresa v Jeni. 73 letni vojak je resnično umrl na bojišču. Do zadnjega trenutka življenja, je njegov duh in njegova enerģija sodelovala pri stranki, vedno neumoren in oživljajoči

Padel je vojak socialne revolucije . . . Mi, ki mu sledimo, strnimo vste, razvijmo zastave in naprej! . . . na njegov grob pa krizantemo našega spomina.

Kdo je razlaščen?

Čudno logiko rabijo naši nasprotniki kadar se jim zdi potrebno napasti programatične zahteve socialistične stranke in pobijati socializem vobče. Tako je nedavno tega neki katoliški list pisal, da sprememba privatne lastnine proizvodjalnih in distributivnih sredstev v kolektivistično, oziroma razlaščenje kapitalistov kakor zahtevajo socialisti, pomeni «tatvino». In socialisti da vsled tega «priporočajo tatvino».

Kako modro! Za ljudi, kateri imajo 365 dni v letu možgane na počitnicah, in kateri obenem mrzijo socialiste, a ne vedo zakaj, je taka trditev mastna klobasa, češ: Aha, zdaj vas pa imamo! Vi socialisti bi radi oropali kapitaliste njih lastnine! Vi zastopate tatvino!

Vredno je spregovoriti o tem par besed. Kaj so proizvodjalna in distributivna sredstva? Zemlja, rudniki, premogokopi, tovarne, mašine, orodje itd. so proizvodjalna sredstva? Železnice, parobrodi itd. so pa distributivna sredstva. Ta sredstva obenem predstavljajo kapital. Denar samoobsebi ni kapital; denar le predstavlja fakični kapital, bodisi surovi material: zemljo, rudo, les, itd. ali pa izgotovljeno, rabno blago, dobrine.

Kako pa je kapitalist prišel do kapitala? Na kakšen način si je kapitalist prisvojil proizvodjalna sredstva? Kdor študira zgodovino kapitalizma in pa razvoj modernega industrializma, lahko odgovori na to vprašanje. Gospodujoči sloji so jemali drug drugemu in po staro- in srednjoveških nazorih je bilo to popolnoma pravično, po človeškem in «modernem» pravu tudi. Zgodovina kapitalizma je zgodovina nasilnega razlaščenja drugih, pa naj to zgodovinarji olepšujejo kolikor hočejo.

Pojdimo dalje. Kapitalist danes poseduje rudnik. On ali bivši lastnik je našel rudo; ogradil je dotično parcelo daleč na široko, kolikor se mu je zahotelo in rekel: To je moje. Seveda, po starem pravu je to pravično! Toda ruda sama na sebi je mrtev kapital in brez vsake koristi, dokler leži v zemlji nedotaknjena. Kapitalist oziroma lastnik rude bi gladu umrl poleg vseh milijonov vrednosti svoje lastnine, ako bi ne bilo neposrednikov — proletarcev — delavcev, ki so voljni dvigati rudo na površje. Ruda zadobi svojo resnično vrednost šele redaj, ko je izkopana in spravljena na površje. Z drugimi besedami: delavec in samo delavec šele pretvori rudo v fakični kapital in ji da pravo vrednost. Kapitalist najme delavca, da zanj kopljejo rudo; zgradi topilnice, kjer zopet delavec spremeni rudo v kovino; zgradi tvornice, kjer zopet delavec izdeluje iz kovine razne porabne predmete; zgradi železnico, katera prevaža rudo in izgotovljen produkt naprej. Kapitalist res založi denar. Toda denar predstavlja kapital, katerega je delavec vzel iz zemlje. Ruda sama na sebi, kakor smo rekli, ni vredna nič, dokler leži v zemlji. Naj kapitalist poseduje rudnine celega sveta, revež je, če se rudnin nihče ne dotakne. Delavec šele, delovna sila je jedini faktor, kateri ustvarja rabni kapital in vse bogastvo. Kaj pa imajo delavci od tega? Le majken, majken del tistega kar ustvarijo. Za uporabo svoje

magične delovne, bogatstvo tvorne sile, brez katere je ves kapital mrtva stvar, obdržijo le majhno drobtino, recimo dve desetini svojega produkta v obliki plače ali mezde. Ostalih osem desetini dobi kapitalist ne da bi za las vrednosti kaj produciral. Kapitalist vzame delavcu osem desetini vsega produkta le zato, pravi, da je proizvodjalno sredstvo: rudnik, tovarna, mašina itd. njegova in samo njegova lastnina.

Tako torej vidimo, da se pod privilegijem privatne lastnine proizvodjalnih sredstev izvršuje največje sistematično razlaščenje, kar jih more človekmisliti. Današnji mezdni sistem proizvodjanja ni nič drugega kakor nepretrgano razlaščenje katerega izvršuje kapitalist nad delavcem. Seveda, kapitalistična pamet, ki se še vedno drži starega, barbarskega nazora, ne more tega zapopasti. Ta nazor je star kolikor je stara privatna lastnina, le forme so spremenjene. Tako na primer je lastnik v starih časih — in še pred 50 leti v Ameriki — kupil delavca z vsem njegovim telesom; delavec (suženj) je bil njegova lastnina ravno tako kakor konj ali klobuk; hranil ga je in oblačil, a če se mu je poljubilo, ga je tudi ubil. Danes kapitalist ne more več kupiti delavca telesno, pač pa kupi njegovo delovno silo. Ker sta pa delavec in njegova delovna sila neločljiva, tedaj kapitalist z delovno silo vred kupi tudi delavca, dasiravno se mnogi delavec tega ne zaveda. Kaj je torej razlika? In kakor je bila svoječasnno telesna suženost nekaj kar mora biti, tako se smatra danes mezdna suženost nekaj kar mora biti in ostati na vse večne čase. To je tisti barbarski nazor, kateri še vedno «pana» delavce, da si drugače ne morejo predstavljati sistema — da mislijo, da tako mora biti — da smatrajo kapitaliste za svoje dobrotnike, ki jim dajejo zaslužek in da brez njih bi ne mogli živeti. Po tem nazoru je jeden človek več kot drugi; jeden sme celo življenje prelenariti v brezdelju, a drugi mora zanj delati — in vse to vsled privilegija privatne lastnine proizvodjalnih sredstev, ki mora biti sveta in nedotaknjena.

Ponavljamo še enkrat in na kratko:

Privatna lastnina vseh proizvodjalnih in distributivnih sredstev temelji na krivici, na razlaščenju. Pridobljena je nasilnim potom. Po naravnem pravu, ki je temelj modernega človekoljubnega nazora, nima noben človek pravice nad življenjem drugega človeka. Moderni industrializem, ki je vedno večji in popolnjujoči faktor v proizvodjanju potrebščin, je priklenil delavca na mašino, tako da je današnji delavec del, živ privesek mašine. Ker pa kapitalist poseduje mašino in ostala proizvodjalna sredstva, poseduje konsekvntno tudi delavca. S tem, da je delavec mezdni suženj, je obenem tudi njegovo življenje popolnoma odvisno od kapitalista. Kapital sam na sebi je mrtev, dokler ga delavec ne preobrazi v raben produkt; vsled tega je delavec jedini stvarnik vsega bogastva in pospeševatelj kulture. Po vsej pravici torej vse bogastvo, ves kapital, naradni in producirani spada tistim, ki ga preobrazujejo in ustvarijo. Dokler pa delavec tega nima, je razlaščen za plod svoje delovne sile.

Ali se torej sme razlaščenje kapitalistov smatrati za tatvino? Ako ti nekdo vzame suknjo in

ti skočiš za njim in vzameš nazaj — kdo je tat, ti ali on? Ravno na ta način se produktivnemu ljudstvu odvzame svoje pravice, ali je potem to tatvina, če delavsko ljudstvo zahteva nazaj kar je bilo njemu vzeto? S preobratom privatne lastnine v kolektivistično bo šele poravnana tisočletna krivica, ki se je zgodila produktivnim slojem; ljudstvo bo dobilo nazaj kar mu gre po naravnem pravu. Proizvajalna sredstva — zemlja, rudniki, premogokopi, tovarne, mašine itd. — bodo skupna last vseh ljudi. Bodoči človek ne bo rekel: To je moje — temveč: To je naše, nas vseh. S kolektivistično lastnino, ki pomeni socializacijo lastnine in socialistični način proizvodnje, nastopi šele pravo blagostanje človeštva.

V interesu vsakega delavca torej je, da deluje za razlastitev kapitalistov. Z drugimi besedami: boriti se mora v socialističnih vrstah.

Delavska zgodovina.

Če se ozremo nazaj v zgodovino preteklih stoletij, vidimo da se izkoriščani in poteptani ljudski sloji že zdavnaj borijo za njih osvoboditev iz telesne in duševne sužnjosti. Zapostavljene ljudske mase stremijo po gospodarski socialni in pravni enakosti. Četudi nima gibanje mas vedno in povsod enake in jasne oblike, pa je vendar razumeti, da zasleduje proletarski svet cilje enakosti: enakosti v pravicah in dolžnostih. Ker pa višji sloji zatirajo in ovirajo probujanje izstradanega in zanemarnjenega ljudstva, se poostrejuje razredni in socialni kontrast med nasprotujoča si delavska in kapitalistična svetova. Boj zavzema čimdalje bolj ostrejšo in jasnejšo obliko. Razredi se strnejo in konstituirajo. Značaj in cilji boja postajajo popolnejši in izrazitejši. Splošni kulturni, gospodarski in politični razvoj družbe pospešuje probujanje in emancipacijo delavstva.

Uradna zgodovina, ki nam bogato pripoveduje o vojnah in bojiščih, o podjarmljenju narodov in osvojitvi tujih dežel, ne omenja razredno gibanje, ki se pojavlja in razširja skozi stoletja. Tudi zgodovina kulture nima besede za razvoj, ki se izvršuje neizogibno v človeški družbi. Socialna zgodovina delavskega pokreta sama pripoveduje o strankah in težnjah, o položaju in stremljenju ustvarjajočega razreda. Početki delavskega gibanja so zahtevali mnogo žrtv, takojšnjih uspehov skoro ni bilo. Padle so neštene žrtve. Poraženi so bili prvi bojevniki ljudske svobode. Gibanje mas ni privedlo vedno do zaželenih reálnih rezultatov. Ali težavni boj je stvarjal samozaupanje in samovest mase. Solidarnost je prevečela delavske

PODLISTEK.

Postanek ustave naše države.

Poznavanje zgodovine naše ustave je važno za razumevanje njenega bistva. Da se temeljna podlaga avstrijske ustave pokaže, je potrebno, da najpopreje v kratkih obrisih narišemo njen postanek.

V velikih marčnih dneh leta 1848, je burja revolucije brila iz Francoskega preko Avstrije in Nemčije. Dvignilo se je meščanstvo, katero je že zdavnaj doseglo gospodarske moči in veljave in ki se je sedaj hotelo pridobiti tudi političen vpliv na postavodajo v Avstriji. In poleg meščanstva je stremil tudi industrielni proletarijat (delavstvo) v mestih za doseg državljskih pravic v tej državi, katera je bila do tedaj vladana absolutistično. Takrat se je zgodilo prvikrat, da je meščanstvo skupno z delavstvom na cestah in ulicah nastopilo, in skupno povzdignilo svoj glas v klicih po uvedbi ustave. Bilo je takrat dne 13. marca 1848 prvikrat, da je na Dunaju v boju za doseg ustave bila prelita kri.

In zdelo se je, da bo spremljal ustavo nepričakovan, hiter in popolen uspeh, kakor da bo dotodanji absolutizem s samo enim udarcem na mah uničen. Metternich, ki je bil predstavitelj absolutističnega režima (samodržstva) je moral uiti, cesar Ferdinand pa je že 15. marca 1848 izdal patent „Konstitucija“, v katerem je obljuboval ustanovitev in sestavo odgovornega ministrstva in sklicanje odposlancev stanov, ki naj izdelajo in sestavijo načrt za ustavo. Na to so sledile v kratkih razdajih posebne obljube, namenjene češkemu in ogrskemu plemstvu, v katerih se mu je priznavala neodvisnost od ostalih dežel. Veleposestniška gospoda je namreč v svojih stanov-

duše. Jačila se je moč skupnosti in enotnosti. Ideal svobode in pravice je razvnel razum in srce množice. Razredna zrelost in razredni značaj se je poglobljajal in izpopolnjeval. Veki nam govorijo o puntih kmetov, o heretičnih rebelov, o bojih srednjeveških avtonomnih občin. Ideje, ki se jih predstavljamo kot sad najnovejšega časa, so že v davni preteklosti delovale in razširjale človeško prepričanje. Nezrelosti časov, specielne tedanje razmere in zaradi teh specielnih razmer onemogočeni smotreni in disciplinarni boj, so bile ovire večjemu razvoju delavstva.

Glavni pospeševatelj socializma in razrednega boja je pa kapitalizem. Z večjo izrabo produktivne moči proletarijata je kapitalizem utrdil v ljudstvu zavest vrednosti in koristi proizvodnje. Tehnika in znanstvo sta pospeševala izobrazbo in kritično presojanje. Narasčala je vse silnejša razredna zavednost. Način početkov in razvoja kapitalizma je v marsičem podučil proletarijat. Kapitalizem se je uveljavil, ker je bila njemu pogoj obstanka koncentracija moči in bogastva. Proletariat je bil primoran slediti v tem kapitalizmu. Zoper koncentracijo kapitala je bilo treba postaviti koncentracijo proizvodnje in vstvariteljev, po krivičnosti sistema od drugih ugrabljenih kapitalov. Boj delavstva je zadobil tako smoter in disciplinirano enotnost. Danes imamo organizacije z milijoni članov združenih, da si pridobijo skupne pravice, ki se vsi strinjajo s skupnim programom in ki skupno in do zadnjega sledijo volji in priporočilom izvoljenih zastopnikov in zaupnikov. Disciplinirana in enotnost stremljenj, ki spojuje vse člane, vse zavedne delavce, je karakteristični in značilni pojav v razvoju novega razreda, ki se pripravlja na osvojitve bogastva in države, zakonov in institucij.

Organizacija ustvarja moč a ustvarja obenem tudi značaj in milje delavstva. Primerjajmo delavce tovarn pred petdesetimi ali sto leti z modernim organiziranim delavcem. Kakšna razlika! Tam delavec izstradan, izkoriščen, zasmehovan in zapostavljen, ki revno in udano trpi krivico sistema, pest, in žaljivko gospodarja. Tukaj ponosno zavedni delavec, ki ne prosi, ki se ne klanja; ki zahteva svoje pravice in imponira svoje želje. V solidarnem boju se je ojačila duševnost in značaj delavcev.

Na vse širšem polju se bje sedaj socialna bitka. Vse širše obzorje ima delavec pred očmi. V zarjo novih časov gleda, ko bo on gospodar in mojster človeške družbe. Pridobiva si gospodarstvo

skih zastopstvih v deželah imela neko posebno staro pravo, katero si je potem državnega zbora ni hotela pustiti krajsati.

Dne 25. aprila 1848 objavil je cesar „ustavno pismo avstrijske cesarske države“, s katerim se je imelo nameravati ustavo avstrijskim narodom naoktoirati. Potom tiste takozvane „aprilске ustave“, katera seveda ni stopila nikdar v veljavo, se je hotelo ustanoviti državni zbor, katerega delokrog pa naj bi bil močno omejen. Značilno je bilo na stvari, da se je že pri prvem ustavnem poskusu hotelo proletarijat potisniti v položaj popolnega brezpravnja. V ustavnem pismu je namreč rečeno, da „delavci“, ki delajo za dnevno, oziroma za tedensko plačo in služabniki, ne morejo nastopati kot volilci...

To je bil prvi korak na s trnjem tako bogato posejani poti zgodovine avstr. ustavnosti.

Delavci in dijaki so kot odgovor na gori omenjeno nameravano oktroiranje povsem nespremljive ustave dne 15. maja 1848 potom petice na vlado burno zahtevali uvedbo volitev brez vsakega cenzusa in upeljatev zistema ene zbornice. To se pravi, bila bi naj le ena zbornica poslancev, brez vsake gospodske zbornice. Že dne 16. maja na to, je krona dovolila cenzusa proste volitve konstitucionalnega državnega zbora in že dne 10. maja 1848 se je prvi resnični ljudski avstrijski državni zbor, kateri je sestojal iz 383 članov zbral na Dunaju skupaj.

Predno pa se je ta državni zbor lotil sestave ustave, je moral popreje izvesti še veliko delo.

Velike mase prebivalstva po deželah so bile do tedaj vezane na robotanje gosposki, kateri so morali dajati tudi desetino in katera je izvrševala nad njimi tudi sodnijsko pravo. Iz teh mas je bilo popreje treba napraviti svobodne državljanje. Zgodilo se je to z odpravo tlake in deloma

moč, osvojuje si državne institucije; uveljavlja se tako kot proizvajalec in diktira tako svoje zakone. — Solidarnost vstvarja moč, naraščanje razredne moči omogočuje vsestranski boj, vsestranskemu gospodarskemu in političnemu boju je pa pogoj smoter, cilj in disciplina.

Razredno pravo v delovni pogodbi.

Meščanska pravna znanost razume dandanes pod delovno pogodbo popolnoma prost dogovor med delojemalcem. In meščanski liberalizem prištevava popolno svobodo takozvane delovne pogodbe z velikim ponosom svojim največjim uspehom, ki so šele povzročili zmago nad stari fevdalnim gospodskim pravom in priznanje svobodne, enakopravne osebnosti delavca. Teoretično se to meščanski demokraciji sicer ne more oporekati, kakor marsikateri drugi uspeh ne, in iz stališča meščanskega prava je svoboda in enakopravnost delojemalca zajamčena v delovni pogodbi. Da pa so gospodarska dejstva v življenju močnejša kot teoretična pravna načela, ni nikjer postalo tako jasno kakor ravno tam, kjer se greza vprašanja takozvanega delavskega prava.

Delovna pogodba ki se jo dandanes sklepa po redu zasebno kapitalističnega meznega dela, nima na sebi ničesar, kar bi jo moglo pokazati kot svoboden dogovor dveh kontrahentov, ki sklepata pogodbo. Seveda se oba kontrahenta, delodajalec in delojemalec, znajdeti na trgu kot navidezno popolnoma svobodna posestnika blaga, izmed katerih ima eden sirovine in denar, drugi pa svojo delovno moč. V resnici pa je stvar taka, kakor jo je Marx opisal: »Za izpremembo denarja in kapitala mora posestnik denarja najti svobodnega delavca na blagovnem trgu, svobodnega v dvojnem pomenu: namreč da kot svobodna oseba razpolaga s svojo delovno močjo kot svojim blagom, in da na drugi strani nima drugega blaga na prodaj, da je prost vseh za vresničenje svoje delovne sile potrebnih stvari«. Ta čudna svoboda pa sili delavca, da sklepa pogodbo pod vsemi pogoji, ker drugače bi ne vedel kaj početi s svojo delovno silo. Vsa njegova svoboda obstoji v tem, da sicer lahko menja »svojega gospodarja«, delodajalca, ali neizogibno mora zopet sprejeti pogoje drugega podjetnika, to je: prodati mora svojo delovno silo pod železnim pritiskom zakona ponudbe in vprašanja. To je »svoboda v delovni pogodbi«, ki jo je Marx najbolje označil, ko je pisal: »Nekdanji posestnik denarja koraka naprej kot kapitalist, posestnik delovne sile mu pa sledi kot svoboden delavec; prvi zadovoljno se muzajoč, drugi

z odkupom gosposkih predpravic potom denarja. To je bil tisti veliki sad, katerega je revolucija prinesla kmečkemu ljudstvu, toda s tem si je obenem tudi buržvazija preskrbela priliko pritegniti dovolj delavnih moči iz dežele v mesta.

Med tem pa so se nazadnjaške moči, ki so vsakemu napredku nasprotovale, zopet zbrale in so revolucijo, katero so hoteli zadušiti v krvi, s pomočjo Hrvatov in Rusov vrgli ob tla. Državni zbor, katerega so premestili v Kromeriz, je sicer načrt ustave izdelal, ki bi, ako bi bil postal zakon, avstrijskim narodom desetletne žrtve polne borbe prihranil, ali do sklepa ni prišlo. Predno je mogel državni zbor svoje delo dokončati, so ga dne 7. marca 1849, z oboroženo silo razgnali.

Krona je z drugim patentom z dne 4. marca 1849 vnovič poskusila z oktroiranjem druge ustave, toda tudi ta, ki je znana pod imenom „marčna ustava“, ni stopila nikoli v veljavo. S to nameravano ustavo pa so bili tudi prvi pojavi za ustavno življenje v Avstriji uničeni.

Dolga leta je vladal brezmejno zopet absolutizem. Bil je to čas konkordata in pakta med krono in papežem, vsled katerega so bile ljudske šole postavljene pod nadzorstvo cerkve, in prenešana sodna moč v zakonskih stvareh na duhovništvo. Bil je to čas, v katerem je imela avstrijska država izraziti značaj trdnjave katoliške cerkve v srednji Evropi.

Ni čuda, da so na tedanje razmere razni pisatelji in pesniki sestavljali najraznovrstnejše ostre satirične kitice.

Avstrija je v zvezi nemških držav nekdanj zavzemala vodilno mesto. Sedaj pa je svoj vpliv v Nemčiji izgubila in se je zaradi svojih italijanskih pokrajin, Lombardije in Benečije, zapletla v vojno z Italijo. Avstrijski vojni zbori so bili

pa plah, z nevoljo, kakor tisti, ki nese svojo lastno kožo na trg in nima pričakovati drugega kot strojitve.

Če torej na splošno delovna pogodba v kapitalističnem redu ne more biti svobodna in se sklepa v gospodarskem nasilnem položaju, bi moralo to čisto gospodarsko dejstvo zadostovati kot dokaz za močno otežkočeno stališče delavca. Ali v avstrijskem pravu se še bolj pusti delavca občutiti nasilno stanje. Pravica, ki pritiče delavcu po delovnem razmerju, je stvar, ki jo je zelo težko najti in ki se jo mora šele povsod iskati. Nimamo še enotnega delavskega prava; da se ga določi, je treba poiskati razna pravna okrožja, kakor na primer državljansko pravo in obrtni red. Potem je delovne pogodbe iskati na polju zasebnega prava, to se pravi, država prepusti dogovor in določitev pogojev, pod katerimi se izvrši prodaja delovne sile, zasebnemu dogovoru delojemalca in delodajalca. Za vzdrževanje te pogodbe in ravnanje po njej so v smislu obrtnega reda merodajni nazori državljanskega prava. Delodajalec jamči po tem, če se ne drži pogodbe ali če drugače predčasno razveljavi v zakonu normirane pogoje, z škodo, ki jo vsled tega trpi delojemalec. Drugače pa stoji stvar, če delojemalec krši pogodbo. V smislu našega obrtnega reda jamči ne le za škodo, ki jo vsled tega trpi delodajalec, temveč se ga vrhuteja za kršenje pogodbe še lahko kaznuje.

To nečuvno določbo, ki se še nahaja v novodobnem delavskem pravu, bi se imelo sedaj potem sklepa parlamenta odpraviti. Gosposka zbornica, ki se ji je predložilo sklep zbornice za odpravo kaznivosti kršenja pogodbe, se temu sklepu ni pridružila. Branila se je, dovoliti, da bi se vsaj v tem oziru vpostavila formalna ravnopravnost delavca s podjetnikom. Odklonilni sklep gosposke zbornice je klasičen primer, kako težko je v tej deželi izvajati najmanjši socialno političen napredek. Določba kaznivosti kršenja pogodbe od strani delavca je tako enostranska, da si je niti meščanski poslanci ne upajo več vzdrževati, ker tvori še del predmarčnih fevdalnih pravic. Do srede 19. stoletja je bilo naše takozvano delavsko pravo sicer stvar policije, ki je imela nadzorovati cehovstvo in red pri delavstvu, ki se ga je smatralo kot tlačano. Da se dandanes, ko je takozvana delovna pogodba omejena na zasebno pravo, še vedno država s svojo policijsko oblastjo vmeša v zasebno pravno razmerje in da izvaja kazensko oblast v korist podjetnika, je anakronizem najhujše vrste in je še kos preostanka starega suženjstva v moderni pravni državi.

leta 1859 pri Magenti in Solferinu poraženi. Avstrija je morala od tedaj svoje italijanske pokrajine odstopiti.

Da svoj upliv in ugled, ki ga je bila izgubila v svobodomiselnih Nemčiji zopet pridobi, je avstrijska vlada neposredno po svojih porazih, ki jih je bila doživela na italijanskih bojiščih, začela obljubljeni "časni primerne izboljšave zakonodaje in uprave". V oktobru 1860 je krona v "oktoberskem diplomu" obljubila državni zbor, katerega naj bi tvorili deželni zbori stanov, v katerih pa je imelo nadvlado v rokah plemstvo in duhovništvo. Proti taki navidezni ustavi se je seveda meščanstvo, katero se je med časom bilo gospodarsko močno ojačilo, najodločneje uprlo.

Dne 20. februarja 1861 je izdal cesar "februarski patent", v katerem je bil sicer zopet določen državni zbor, ki naj bi sestojal iz zastopnikov deželnih zborov, upeljalo pa se je za deželne zbornice nam tako dobro znane kurije mest in kmečkih občin z 20 in 10 goldinarskim cenzusom. Z drugimi besedami povedano, deželne zbornice se je izročilo v roke imovitega meščanstva, katero je reprezentiralo pretežno večino davkoplačevalcev. Naravno, da je potem moralo bogato industrijsko meščanstvo doseči tudi v državnem zboru nadvlado, oziroma odločujočo besedo.

Ta državni zbor je bil sklican po nesrečni vojni s Prusijo, leta 1867. Vlada je iskala vse priložnosti za maščevanje nad Prusi in je zato skušala pridobiti pomoč Ogrske. Cesar se je pustil na Ogrskem kronati za ogrskega kralja in je Ogrski zagotovil državno neodvisnost s pogojem, da ima ostati armada skupna in ravno tako, da ima zastopstvo napram tujezemstvu oštati istotako skupno. Ta pogodba "dualizem" je bila na to predložena avstrijskemu državnemu zboru v odobrenje. Državni zbor je porabil ponujeno mu priliko in se je požuril, da je najvažnejše ustave

Če sedaj visokorodni krščanski knezi in grofje, škofje in nadškofje avstrijske gosposke zbornice odklanjajo reforme socialne zakonodaje, je značilno tudi v drugem oziru. Bili so časi, ko je v Avstriji krščansko visoko plemstvo se zanimalo za socialne reforme. To pa seveda zato, da klerikalizem izrabljuje delavstvo v svoje namene kot kozla proti liberalni buržvaziji. Sedaj pa, ko krščansko visoko plemstvo skupno z liberalno buržvazijo izkorišča delovno silo, noče gospoda o socialnih reformah nič slišati. Delavstvo pa vedno jasneje spoznava, da se ne sme prepuščati varanju in da mora vsak odpor gosposke tudi proti najmanjšemu socialnemu napredku samo premagati!

Razredni boj.

Far, plemič in kapitalist, vsi se križajo če slišijo to besedo. Meščanske stranke proklinjajo razredni boj in sicer po njih trditvi radi tega, ker ljubijo ves svoj narod in iz zgolj ljubezni do njega snujejo "nestrankarske" krščanske in narodne delavske organizacije. Nadajajo se, da bodo s pomočjo slednjih odvrnili od delavstva grozen razredni boj, delavstvo pa potisnili v sredino med farje, delo in kapital. Le ena stranka vstraja nemoteno na stališču razrednega boja in ta je: socialna demokracija. Ravno radi tega jo tudi britko sovraži vse in nasprotniki se poslužujejo najumazanejših sredstev, da jo z njimi blatijo.

Če hoče kdo postati med krščanskimi politiki upliven, potem se loti uničevanja socialne demokracije in v dosega tega cilja zadostuje, če vedno in vedno zopet povdarja njeno razredno stališče, kar je baje najbolj nevarno današnjemu družbenemu redu. Če se hoče oplasti kmeta ali pa malega obrtnika pred nami in mu zapoditi strah v vse kosti, potem že zadostuje obupen klic: Stran od socialnih demokratov, oni so razredni boj!

Kako je neki to, da imajo vladajoči krogi ravno pred razrednim bojem socialne demokracije tako velik strah, ker vendar vsak, kdorkoli hoče zasledovati razmere, prav lahko veli, da je ta razredni boj faktičen in da ga je opazovati na tisočih živih primerov. Boj med interesi kmetijstva in industrijskimi interesi je razredni boj, veliki kapital uničuje v razrednem boju malo obrt in interesi agrarcev in konzumentov so navedeno nasprotni izpriljam, stankam, bojkotom, pasivnim odporom in vse nam jasno kaže, nespravna nasprotja med kapitalom in delom.

zakone izdelal in da si je za sankcijo istih dal odkupiti odobritev za Avstrijo v gospodarskem oziru tako neugodne pogodbe z Ogrsko.

Tako se je v naglici, takorekoč preko noči rodila današnja takozvana "decemberska ustava". To so namreč sedanji temeljni zakoni naše države o razmerju med državljanom in vlade napram istim, o združevanju v društvih, shodih itd.

Vsi ti temeljni zakoni tvorijo do današnjega dne bistvo naše ustave.

Najvažnejši zakon, zakon o volitvah v državni zastop se je seveda spremenil. Leta 1873 je bila uvedena direktna volitev za državni zbor, s tem je bila tudi zmaga liberalnega meščanstva popolna. Leta 1882 je bil davčni cenzus znižan na 5, pozneje pa na 4. goldinarje. Znižanje davčnega cenzusa je odprlo pot v državni zbor tudi malemu meščanstvu.

Leta 1896 je prišlo na vrsto končno tudi delavstvo, katerega je tedanji ministrski predsednik grof Badeni dal neko beraško juho v obliki splošne volilne kurije. Toda delavstvo ni odjenjalo toliko časa, dokler si ni priborilo splošne in enake volilne pravice, katera je za državni zbor uvedena od 26. januarja 1907.

Vsi ostali temeljni zakoni naše ustave so ostali od leta 1867 neizpremenjeni.

Kakor je videti, nam ta mali pogled kaže nazaj, da je naša ustava ustvaril meščanski parlament, kateri je zastopal le posamezne maloštevilne sloje prebivalstva.

Zato je pač razumljivo, da je prikrojena ta ustava tako, kakor so si jo bogataši in močniki naše države želeli. Celotno delo, ki je bilo izvršeno v veliki naglici, je zelo pomanjkljivo. Največja napaka naše ustave pa je ta, da ni v njej urejeno skupno življenje avstrijskih narodov, izmed katerih se je od tedaj že vsak gospodarsko samostojno razvil.

In vzlic temu naj bi bil razredni boj zločin in njega povdarjanje škodljivo današnjemu družabnemu redu. Buržoazija ima dvoje vzrokov, da je brezmejno hinavščino spravila v svoje moderno razredno in strankarsko življenje. Vladajoči krogi namreč čutijo, da pomenja proletarski razredni boj popolno emancipacijo proletarijata od vodstva po buržoaziji in da je ta stran najobčutnejša. Proletarski razredni boj je visoko stališče delavca, raz katerega mu je mogoče opazovati bestialne posledice kapitalizma. Zasleduje jih lahko v vseh podrobnostih, opazuje pa tudi lahko, kako popolnoma ločen je razred posedujočih od vseh človeških čutov. Če je enkrat to opazil, potem je za vedno odtegnjen vplivu kapitalističnega razreda, kajti spoznal je, da je vladajoči razred, razred parasitov, ki živetari na njegove stroške in da stremi izkoriščevalni način kapitalizma v vseh njegovih formah po zasuzenju in pohabljenju delavskih slojev. Spoznal je, da iz tega načina vodi le ena pot: združiti vse delovne sloje brez razlike spola, narodnosti in verskega prepričanja v močno združenje dela proti združenju izkoriščanja.

Far, plemstvo in kapital so že davno združeni proti delavcem. Boj med posameznim izkoriščanjem v vseh formah in v delu je bil vedno skupen, čeprav so bili interesni boji izkoriščevalnih skupin razdeljeni. Država se je razvila kot organizirano razredno telo iz nekdanje pradžube in njene komunistične produkcije. Posledica tega je bilo suženjstvo premaganih, iz katerih se je potem razvila splošna sužnost, ki je pa zopet zginila s propadom Rima in se nadomestila zopet z drugimi formami suženjstva.

V germanskih in slovanskih državah se je še dolgo vzdrževala skupna pravica do pašnikov in lovov, dokler ni v bojih med deželnim plemstvom in fevdalnim kraljestvom dobilo za odškodnino skupno last v posestvu in zemlji.

Iz svobodnih kmetov so postali tlačani in razlastitev svobodnih je toliko časa napredovala, da končno delavec ni bil več posestnik svoje zemlje in svojega orodja v obrti. Objadranje zemlje je ustvarilo mogočne kapitalistične družbe, ki so v teku časa podjarmile trgovino in produkcijo kot privilegij in vsled tega odvzele delavcu zadnje pravice. Vse to se pa seveda ne vrši mirnim potom, temveč v težkem, stoletju trajajočem gospodarskem boju. V teh bojih so posedujoči imeli vse ugodnosti in ko se je iznašlo stroje in nova prometna sredstva, je že kapital suvereno vladal z nekdanjim svobodnim delom. Posedovanje podjetij vsebuje tudi politično moč bolj kakor kdarkoli prej: kapitalistična družba tišči milijone ljudi v mezdnem hlapčevstvu in izprešava iz njih nezane vrednosti. Državna bremena nalaga vedno bolj mezdni delavec, izkorišča jih kot producente in kot konzumente in jih vsled tega sili v razredni boj. Le ta razredni boj, ki uči delavce, da jim njih tlačitelji ne morejo pomagati, temveč da se morajo sami kot izkoriščani ločiti od izkoriščevalcev in se jim postaviti v bran, bo delavce zopet osvobodil groznih posledic izkoriščanja.

Toda ta razredni boj zavzema polagoma tako grozne in gigantične forme, da so vsi razredni boji preteklih časov napram njemu pravcata otročja igra. Vse potence moči se vedno hujše pojavljajo napram proletarijatu. Prej je bil posamezen mogočen podjetnik, ki je skušal delavce izstradati, če so stavili zahteve. Potem so podjetniške organizacije stopile na pozorišče in boji so postali težavnejši. Danes je pa tisoče cevi naperjenih proti proletarijatu. Zveze industrialcev, prometne zveze, agrarni in industrijski karteli, maloobrtiške organizacije, kmetijske zveze, vse so naperjene proti obrti in proti delavstvu. Poleg brezštevilnih in velikih zvez so pa še meščanske stranke s svojimi političnimi organizacijami, nasprotniškimi časopisjem in končno, da ne pozabimo, država z vsemi svojimi sredstvi v pomoč vladajočim razredom. To je razredni boj, katerega si je vsekakor vredno ogledati in ta boj se bje v svesti, da vzlic vsem zaprekam proletarijat vendar lahko zmaga. To tudi povzroča moč napadov. Marsikdo se v bojazni vpraša: Bode li zmagoval proletarijat v teh mogočnih bojih in bo li končno zmagal? Čeprav se tu in tam kažejo pojavi, ki niso prav nič pripravi nas navduševiti, vendar lahko s popolno samozavestjo trdimo: Mi bomo in moramo končno zmagati.

Naš boj se ne ozira na vsakdanje dogodiljaje, temveč opira se na zgodovinske svetovno potrebne pojave.

Čim bolj se vladajoči razred protivi naravno potrebnemu razvoju, tembolj se mora družiti proletarijat potom svojih organizacij v veliko enoto, izpopolniti mora svojo moč, razširiti svoje časopisje, da bo lahko opravljal svoje vzgojevalne dolžnosti napram indiferebnim in nešolanim. Vsaka posamezna stroka bo pa to tem lažje dosegla, če napravimo vsi svojo dolžnost in zastavimo vse svoje sile za dobro stvar. Razredni boj vladajočega pomenja uničevanje — proletarski razredni bo pa odrešitev.

Držati se ga hočemo zvesto, kajti največje zadoščenje nam bo, če si bomo v svesti, da smo storili svojo dolžnost.

Zapisnik.

sej sekcije sluga osrednjega odbora za splošne zadeve obojha avstrijskih državnih železnic.

(Konec.)

Postajni nadzorniki.

Prepustitev telegrafistov dopolnilni preizkušnji. Premestitev v skupino sluga a z začetno plačo 1000 kron. Avtomatično imenovanje postajnim mojstrom.

Skladiščni nadzorniki.

Imenovanje po enoletni pomožniški vporabi. Avtomatično imenovanje poduradnikom. 12-24 urni službeni turnusi. Najmanj dva prosta dneva v mesecu. Deveturni delovni čas v skladišču, 52 urno tedensko delovno dobo v delavnicah, kurilnicah in skladiščih materiala. Prosti popoldan na dan pred velikimi prazniki. Plačevanje čezur. Zvišanje pisarskega pavšala v transportni službi.

Zapisovalci nakladnih listov in skladiščni slugi.

Prepustitev postajenadzorniškemu izpitu. Izključno zasedanje mest skladiščnih nadzornikov. Uvrstitev kot »nakladni nadzornik« v skupino slug B. Deveturni delovni čas. Dva prosta dneva mesečno. 12-24 urni službeni turnus. Pisarski pavšal. Plačevanje čezuro.

Vozovni pisarji.

Sprememba izpitnih predpisov po označenih načelih. Takojšnje normiranje vozovnih poduradniških mest. Avtomatično imenovanje poduradnikom kot »vozovno prometni nadzornik«. 12-24 urni službeni turnus; dva prosta dneva mesečno. Pavšal za obutev. Zvišanje pisarskega pavšala. Doklade na postajah z večjim prometom.

Postajni slugi.

Imenovanje sposobnih postajnih slug kancelistom. Uvedba 12-24 urnih službenih turnusov, oziroma tedenskega 24 urnega službenega časa. Manjše službene turnuse za postajne slugi dunajske mestne in zvezne železnice. Premestitev v skupino slug B. En prosti dan tedensko. Plačevanje čezur kakor tudi nedeljskega in prazniškega dela. Zvišanje kancelijskega in pisarniškega pavšala.

Premikači in nadpremikači.

Prepustitev vporabi v vožni službi in izpitu za višja službena mesta. Pri vrstnem stanju je merodajna doba izpita. Zvišanje normiranih mest. Opustitev kategorije premikalnih nadzornikov. Prepustitev nadpremikačev poduradniškemu izpitu. Imenovanje istih mestnim mojstrom. Napredovanje nadpremikačev v poduradniškem izpitu, ki niso bili imenovani mestnim mojstrom od mezdne stopnje 1200 kron naprej po poduradniškem obrisu. Mesečna premikalna doklada 24 kron. Doklada za višjo službeno vporabo. Več sproženih predlogov za slučaj uvedbe premijskega sistema; gotove minimalne premije in nočno službena doklada.

Lampisti.

Izključna vporaba v službi lampistov. Stabilizacija po enoletni vporabi v tej službi. Normiranje rokodelskih mest kot strojniška mesta v razsvetljavni službi. Uvrstitev kleparjev-lampistov (profesionistov) v skupino sluga a, ostalih lampistov v skupino slug B. Dveletne napredovalne roke do končne mezde. 12-24 urni službeni turnusi. Neomejena nočna službena doklada.

Vratarji.

Vporaba samo v vratarski službi. Avtonomično imenovanje poduradnikom. 12-24 urni službeni turnusi pri permanentni nočni službi, 16-24 službeni turnus na ostalih postajah. Pisarski pavšal. Neomejena nočna službena doklada. Oddajanje garderobe vdovam uslužbenec.

Vozovni čistilci.

Oprostitev postranskih opravil. Pomnožitev vozovno čistilnih mest. Opustitev tej službi vsled zdravstvenih vzrokov. Stabilizacija po dveletni vporabi. Uvrstitev v skupino slug B. Uvedba 12-25 urnih turnusov, oziroma 36 urnih mesečnih prostih dni. Nočno službeno doklado. Doklada za obutev. Oskrba z orodjem in potrebščinam.

Strojni pripravniki.

Označitev pogojev glede strokovne kvalifikacije in pritegnitev strojno vožni službi. Dnina za strojevodne aspirante najmanj 3.50 (4 kron) poleg vožne pristojbine. Dopršitev inteligenčnega izpita. Nastavljen kot strojevodni pripravniki po 2 letih z 1200 kron mezde in 600 kron stanarine. Imenovanje poduradnikom kot »strojevodja« po nadaljnjih dveh letih z 1400 kron mezde in 600 kron stanarine. Dveletno napredovanje brez izvanrednih avanzma. Vračunanje sistemiziranih let. Oškodovanje pripravnik vporabljenega kot drugi strojevodja pri težavnih blagovnih vlakih. Ureditve službenega časa po označenih načelih 12-24 urni turnus v rezervni službi. Letno 52 službe prostih dni po 36 ur. Vzdržanje službenih turnusov. Dnevne diete na mesto vseh premij in sicer: 7 kron pri brzovlakih, kron 5.50 pri ostalih vlakih, 4 kron za postajno delo. Nočno službeno doklado. Hranarina. 80 odstotkov postranskih prejemkov za pripravnike vporabljene kot kurjače. Priznanje zaupnikov.

Vozovni nadzorniki.

Zvišanje normiranih mest. 9 kron dnevne plače za provizorične vozovne nadzornike. Imenovanje poduradnikom vozovnih nadzornikov z začetno plačo 900 kron, ki morajo čakati devet let za doseči plačilno stopnjo 1200 kron. 12-24 službeni turnus, ter en prosti dan na teden. Enako urnino za ambulantno vozovno nadzorovalno osobje kot vlakovodja. Službeno doklado.

Strojni kurjači.

Prevzemanje strojnih kurjačev iz stanja kurilniških kurjačev z ozirom na predizobrazbo in zmožnost. Definitivno imenovanje kot strojni kurjač po devetletnem službovanju, pri tem eno leto in pol kot kurjač-namestnik in po dovršenem kotlarskem in službenem izpitu. Primerno normiranje mest. Nastavljen kurjačev sistemiziranih po petletnem službovanju. Omogočitev zopetne dovršitve izpita. Uvedba zenačenja ostrin. Izdaje vrstilnega statusa. Znižanje števila kurjačev-ključavničarjev. Mesta stalnih kotlarskih kurjačev, kurjačev in sesalčnih strežajev, imajo zasedati strojni kurjači, ki so postali nezmožni, po premestitvi v skupino slug A ali pa v skupino II kot strokovniki. Vzdržanje predpisov glede službenega in odmornega časa. Ureditve službenega časa po označenih načelih. Letno 52 prostih dni po 36 ur. Vračunanje pripravljalnega in oskrbovalnega časa. 75 odstotkov stranskih prejemkov strojevodje. Mesto dnevne diete in sicer: kron 5.60 za brzovlake, in osebne vlake, kron 4.40 za ostalo službovanje izven postaje, kron 320 za službovanje na postaji. Nočna službena doklada. Reformirati predpise XXIII. Opustitev čistilnega in oskrbovalnega dela. Izročitev službenih knjižic. Določitev dela potom kurilnice ali vlakovodje. Zvišanje dobave kuriva in odkazovanja čistilnega materiala.

Nadkurjači.

Nastavljen s 1000 kronami. Stanarina v odmeri kot zahtevajo strojevodje (poduradniki) 30 kron mesečne odškodnine za izgubo na spremenljivih prejemkih. 12-24 urna služba.

Delavniško in kurilniško osobje.

Stabiliziranje po sledečih načelih: Stabiliziranje 80 odstotkov osobja brez vračunati službene obleke, z 300 oziroma 365 kratno od zadnjic dobljene dneve pri zračnanju razlike v znesku v prihodnji plačilni stopnji. Stabiliziranje rokodelcev v skupino slug A, delavcev s posebno vporabo v skupino B in ostalih delavcev v skupino C. Zenačenje stabilizacijskih odškodnin in izgub pri mezdni regulaciji potom stabilizacije. Označitev

načel za stabiliziranje delavniških delavcev po državljenih lokalnih železnic. Določitev temeljne mezde in meznega napredovanja stabiliziranja sporazumno z delavskimi odbori. Z delavci sprejeti po uvedbi stabilizacije je ravnati po teh določenih mezdah. Po strokovni zmožnosti ima vedno starejši delavec postati vodja skupine. Zenačenje uslužbenec signalne delavnice, plinarskih naprav in električnih delavnic enako kot pri glavni delavnici. Delavniški delavci v kurilnicah, obratnih vodstvih in kurilniških ekspoziturah nehalo delati soboto opoldne. Čezurno delo je plačati s 50 odstotki, nočno delo s 100 odstotki in sicer tudi stabiliziranim. 100 odstotno oškodovanje za nevarna in zdravju škodljiva dela. Rokodelce v vožni službi je plačati nadalje po mezdi rokodelcev. Odprava deleža dohodkov (tantiemen) Pavšal za obutev. Umivalne potrebščine. 1 majnik je smatrati kot praznik. Sprememba zaznamovanja neizpučenih delavcev in delavcev kotlov in parnih kotlov.

Sesalčni strežaji.

Avtomatično imenovanje strokovnih sesalčnih strežajev strojnim nadzornikom in odmerjenje enako starejšim sesalčnim strežajem. 12-24 urni službeni turnusi.

Strokovniki.

Vse z 300 kratno mezdo stabiliziranim strokovnikom električne centrale imajo z vzvratnostjo od dneva imenovanja tako napredovati, da odgovarja začetna mezda 365 kratni dnini.

Delavniški vratarji.

Avtomatično imenovanje poduradnikom po dosegi plačilne stopnje 1200 kron. Vračunanje dela izvršenega nad normalnim delovnim časom.

Končno sta govorila še predsednik, ki je omenil stališče in izjave železniškega ministrstva napram zahtevam raznih železniških kategorij ter sodr. Sommerfeld v imenu odborikov, ki je toplo priporočal uvedbo stavljenih zahtev prizadetih kategorij, nakar je bila seja zaključena.

Kvalifikacije na državni železnici.

Večina poduradnikov in slug je z letošnjimi kvalifikacijami nezadovoljna. Tej nezadovoljnosti dajejo povod razne okolnosti. Na raznih protestnih shodih se je sprejelo ostre resolucije, ki pozivljajo zaupnike, da naj se vneto zavzemajo za odpravo kvalifikacij. Opravičena je razburjenost osobja. Vse dosedanje izkušnje obsojajo sistem kvalifikacij. Posledice tega službenega sistema so dalekosežnejše nego bi se na prvi pogled mislilo. Železniška uprava je uvedla sistem, ki zasleduje navidezno dobri namen: nagraditi za izvenrednim napredovanjem bolj sposobne uslužbence. V resnici pa zasleduje pri tem druge ne bogve kako dobre in moderne namene. Uslužbeni garajo za tri, ne zamudijo prilike, da ne bi pokazali svojo pridnost, upajo na tak način izvenredno napredovati: ko pa pride čas kvalifikacij doživijo pravo presenečenje. Kvalifikacije se odmerja na način, ki ne more biti za naivne »pridne« delavce priporočljiv.

Na severni železnici je n. pr. na tisoče delavcev z izredno dobrimi spričevali, od katerih pa niti eden ni izvenredno napredoval. To dejstvo nam usiljuje mnenje, da skuša komisija za odmerjenje kvalifikacij v smislu kake tajne odredbe znižati število izvanrednih napredovanj. Tako delo ni težavno tudi na podlagi znanih obstoječih predpisov glede odmerjenja kvalifikacij. Tozadevni predpisi in način sestavljanja komisije omogočajo gospodom, ki imajo soditi o zmožnosti posameznega uslužbenca in ki imajo deliti zaželjene kvalifikacije, da tolmačijo predpise po svoji volji, da delijo kvalifikacije, le onim in v taki meri, ki njim ugaja.

Take službene navade ne morejo gotovo nikogar zadovoljiti. Osobje se izkorišča do skrajnosti s pretvezo morebitne kvalifikacije in izvenrednega napredovanja. Navadno so pa najbolj pridni in sposobni uslužbeni izglušeni vsakemu napredovanju. Sistem kvalifikacij je le v korist železniške uprave in nikakor ne v korist železniškega osobja. Se ni čuditi tedaj, če je nastalo med osobjem skrajno nezadovoljstvo in če to osobje zahteva odločno odpravo kvalifikacij.

Sistem kvalifikacij služi izvrstno interesom železniške uprave, ki noče zato tudi ničesar slišati o kaki odpravi tega sistema. Pa je ravno zato tem bolj potrebno, da napno uslužbeni vse svoje sile za uveljaviti svojo zahtevo po odpravi kvali-

fikacij, ki so za osebo le vir pomnoženega izkoriščanja in nezadovoljnosti in sredstvo za onemogočiti med prizadetimi vsako medsebojno zaupanje in solidarnost.

Več dela!

Pri nas na jugu imamo pravcato gospodarsko krizo. Malo zaslužka in malo političnega življenja. Samo preklanja po časopisju imamo mnogo.

Nič bolj naravnega pa ni, kakor da se iz tacega kaosa, ki preveva vso javnost, razvije nekakšna splošna apatija do praktičnega dela.

Trpe zaradi teh razmer tudi naše strokovne organizacije. Vsa navdušenost, vsa resnoba posameznih odbornikov ne pomaga nič, če ne klubuje društvo samo s primernim delovanjem proti tem razmeram.

Nikakor, pa naj nihče ne misli, da je društveno delovanje uspešno le tedaj, če ima celo kopo sporov po tovarnah, če ima mezno gibanje ali pa če dovoljuje društvene podpore v potrebnih slučajih.

Vse te stvari so v delavskem gibanju važen pojav in niti čuditi se nam ni treba, če delavstvo polaga marsikje važnost izključno na te stvari, in sicer je to naravno, ker vobče ne uvideva globokejšega pomena organizacije.

Organizacije nimajo namreč le namena, pečati se samo s stanovsko aktualnimi vprašanji, z meznimi vprašanji, z društvenimi upravnimi stvarmi, nego morajo vedeti, da je obstanek in napredek organizacije le tedaj gotov, če skrbi organizacija sama za bodočnost svojo, kar pa se doseže nalajže in skoro izključno s tem, da se pospešuje z živahnim delom v društvu izobrazba članov.

Delovanje organizacije mora biti živahno. Verujem, da nikakor ni lahko dobivati za tako delovanje primerne snovi, primernih povodov. Toda pre pa, le dobre volje je treba.

Koliko važnih vprašanj se pojavi vsak dan v javnem življenju! Vsak tak pojav se porabi lahko za prirodoslovno, zgodovinsko ali drugačno poučno predavanje ali razgovor. Četudi predmet ne spada naravnost v strokovno gibanje, je vendar zanimiv in poučen, in če so udeleženci slišali novo snov v poduljem predavanju ali razgovoru, pa bodo hoteli vedeti še več! Na ta način se vzbujajo zanimanje za vede, ki jih človek rad ve ali tudi potrebuje in društvo, ki jih posreduje, pride na dober glas, člani in drugi ljudje ga spoštujejo in upoštevajo.

In tako društvo naj ne bi napredovalo potem?

Samo živahnega dela treba pri stanovskih vprašanjih pa tudi pri vseh drugih aktualnih dogodkih, in naše strokovne organizacije se bodo razvijale vse drugače.

Socialne razmere in alkoholizem.

Socialistična stranka vidi v alkoholizmu močno oviro za osvoboditev delavskega razreda. Zato deluje že dolgo vrsto let z vsemi močmi, da prepriča delavstvo o neizmerni škodljivosti uživanja alkoholnih pijač. Ali socialistična stranka ve, da je alkoholizem posledica, a ne vzrok današnjih strašnih socialnih razmer, v katerih živi proletariat. Ve, da ni alkoholizem vprašanje, ki se zamore rešiti samo, ločeno od ostalih socialnih vprašanj; alkoholizem je člen v verigi družabne bede. Zato je prepričana, da se bo vprašanje alkoholizma rešilo le tedaj uspešno, kadar bodo tudi rešena vprašanja o delovnem času, stanovanjski bedi, ne zadostni prehraniti itd.

Predolgi delovni čas zapelje predvsem veliko število delavcev, da segajo po vinu, pivu, žganju tako, da jim oškoduje telesne in duševne moči. Kdor mora delati po deset, dvanajst ur v slabo prezračenih prostorih, v vročini in prahu, je umevno, da mu opešajo moči in da seže po strupu, da vsaj nekaj trenutkov zopet lahko dela. Seveda tiči v tem velik predsodek. V ljudstvu je tako ukoreninjeno. naziranje, da alkohol osveži telesne in duševne moči, da celo inteligentni delavci verujejo v to. Ali alkohol je le bič, ki užge trenutno moč, a trajno ne osveži.

Nizke mezde, ki ne dopuščajo, da bi delavstvo kupovalo zase in za svoje družine izdatne, tečne hrane, so tudi vzrok, da je uprav med delavstvom žganje tako priljubljeno. Popolnoma umljivo je,

da delavec poplakne s požirkom žganja kos trdega kruha in žaltove slanice, posebno tedaj, če je prisiljen, da je po beznicah, ker je dom preoddaljen od delavnice. Če nima delavec opoldne tople hrane, tedaj seže po alkoholu, ker meni da ga ogreje. Ali tudi to naziranje je prevara.

In ko se vrne delavec domov, kakšno je domovanje? Izmučen, premrazen prihaja v golo, vlažno, nezakurjeno sobo in v tej luknji naj dobi njegovo telo odpočitka, tukaj naj se razvedri njegova duša? In na tisoče je delavcev, ki imenujejo svojo last le košček take mrzle, neprijazne sobe, ker si ne morejo vsled nizkega zaslužka najeti boljšega stanovanja. Če je delavec oženjen in je prisiljena tudi njegova žena, da dela ves dan izven doma, kakšno je tako domovanje? Razmetano, nepospravljeno, dostikrat kuhinja in spalnica v enem prostoru, in tukaj naj se odpočije? Kdo se bo čudil tedaj, če pobegne delavec prej ko mogoče iz tega »domovanja« in išče v gostilni utehe.

Beda in pijančevanje sta v najtesnejši, dostikrat v nerazdružljivi zvezi. Kakor hitro pa pride delavstvo do boljših mezd in s tem seveda do boljše, tečnejše hrane, zdravejših stanovanj, tedaj pa se poslovi od žganja in pije vino ali pivo. Da ostane v delavcu poželjenje po vinu ali pivu vzlic boljši mezdi, je pač vzrok ta, da se njegove delavne razmere niso izpremenile, ki napravijo največkrat iz delavca pijanca. Dokazano je pa tudi, kar so dognale strokovne organizacije, da je delavstvo opustilo tudi vino in pivo, če je doseglo krajši delovni čas. Svojega prostega časa niso več presedeli po beznicah, temveč so ga porabili za svojo izobrazbo.

Vsako zlo, ki naj se trajno odpravi, se mora izrjaviti pri korenini. Strahotna razširjenost alkoholizma v današnji dobi je posledica socialnih razmer. Te se morajo izpremeniti in alkoholizem bo pojenjeval. Socializem vzlic temu spoznanju vodi še poseben boj proti alkoholu in za abstinenco. Vse socialistične stranke v Evropi so na svojih zborih povdarjale, da je boj proti alkoholu največjega pomena za razvoj socializma, in vse evropske socialistične stranke imajo delavske abstinence organizacije.

Besede ameriškega sodruga Uptona Sinclairja: »Ako mora človek živeti v peklu, bo v njem rajši živel pijan nego trezen«, ki jih je napisal v svojem romanu »Močvirje«, so grozna obsodba današnjega kapitalističnega družabnega reda. Kapitalizem je pahnil delavca v razmere, ob katerih bi moral zblazneti, da ni iskal tolažbe v alkoholu. Ali čim bolj prodira ideja socializma med delavstvo, čim bolj se utrjuje v delavstvu prepričanje, da mora postati vse drugače, kakor pa je, tembolj se zaveda delavstvo, da zamore ta gigantski boj izvojevati le trezen razred. Namesto črnega obupa, ki je prej tiščal delavstvo k tlom in ga silil iskati trenutnega pozabljenja v strupu, je socializem prežl delavstvo s svetlim upom na boljšo bodočnost. In delavstvo spoznava od dne do dne bolj, da alkohol ni prijatelj, temveč njegov največji sovražnik in zli duh.

Razlika med našo agitacijo in nasprotniško.

Uspeh agitacije pri našem in tudi pri organizacijskem delu drugih strank in organizacijskih oblik je odvisen od nekaterih okoliščin. Nikakor niso postranske stvari kulturna stopnja in temperament mas, med katerimi delujemo za svoje cilje ali za svoje te ali one stranke. V enaki meri, kakor omenjena predpogoja, je pa važna glede na uspeh pri agitacijskem delu tudi snov, jasnost snovi, ki z njo skušamo vplivati na izpopolnitev politične ali drugačne organizacije, in oblika, v kateri podajemo dotični predmet, ki smo se ga lotili.

Nasprotniške stranke naglašajo vedno, da bodo »delale za sve« in pri svojih agitacijah prorablajo v prvi vrsti narodnostne, verske ali pa tudi le osebne hujskarije, ne prihajajo pa do stvari same, do materialnih koristi mas. Pač razpravljajo popolnoma resno o raznih privilegijih, o stvarih, ki se tičejo posestnih slojev, če so med seboj, da varujejo svoje meščanske kapitalistične interese. Vse drugače torej nastopajo na shodih in v društvih, ki služijo za agitacijo med množico, tam se vlačijo čez zobe fraze in hujskarije, ki nimajo prav nobenega pomena glede na zasto-

panje interesov brezpravnih ali delavskih slojev. Da, naravnost se vidi iz vse agitacije meščanskih strank med preprostim delavstvom in med politično indiferentnimi sloji sploh, da je namen vsega delovanja teh strank ta, da razcepijo delavne sloje medseboj, da jim natvezajo fiksne ideje in predsodke, ki potem ovirajo združevanje gospodarskih razredov po njih interesih. Ta taktika služi meščanskim strankam kar najbolje, ker jim do vaja nerazsodne in fantazirane elemente, da jih izrabljajo v svoje politične namene.

Meščanska politika, ki reflektira na delavske sloje, bodisi katerekoli delavske kategorije, ne more delati drugače; delo meščanskih strank pri agitaciji med delavskimi vrstami je torej neodkritosrčno in demagoško, ki ima namen pridobivati zase telesno gardo potom hujskarstva delavskih slojev med seboj, da se ne združijo tako naglo in ne spoznajo v svojem fanatizmu ali indiferentizmu svojih stanovskih, oziroma razrednih interesov.

Prav nasprotni namen in prav nasprotno taktiko pa zahteva naše delo. Socializem, razredni socializem je nekaj čisto pozitivnega, nekaj določenega. Socializem je cilj, ki vodi k pravičnosti, ki ima namen odpraviti gospodarske krivice, ki ima namen ustvariti pravično človeško družbo, za kateri cilj mora biti vsak pameten ali pa pametnim razlogom dostopen človek. Dočim meščanske stranke čuvajo svoje predprave, je naša naloga, da se borimo za enake pravice, dočim meščanske stranke protežirajo izkoriščanje, je naloga socializma, da ugotovi pravice do življenja vsemu človeštvu v enaki meri.

Iz tega takorekoč že kar samo sledi, da mora naša taktika iti v dveh smerah: 1. združevati vse delavske sloje v razrednih organizacijah; 2. povzdigniti kulturno stopnjo in vzgajati nov svetovni nazor.

Vsekakor pa s tema tezama še ni postavljena jasna meja v taktičnih vprašanjih. Meščanske stranke brez demagogije in političnega ter osebnega intriganstva ne morejo uspevati med delavskimi masami, da, niti ne v svojih vrstah, ker je ta taktika bistven del njihovega dela, medsebojne konkurence za politične in gospodarske uspehe in predprave. Socialistična stranka pa ima čisto drugo nalogo. Ta mora združevati in izobrazevati vse delavske sloje, pa če se tudi tupatam pojavljajo take meščansko-politiške bolezni v strankini taktiki, jih pa morajo zaupniki in stranka odpraviti. Naše delo je delo združitve, naše delo je delo prosvete in nikdar ne smemo in nam ni treba sezati po osebnosti in po argumentih z osebnostnim in demagoškim značajem, ker je naš program povsem jase, ki ima realen namen — socializem.

Bolj nego vsaka druga stranka mora zidati socialistična stranka na razsodne, program umevajoče pristase svoje organizacije; če ne bi storila tega, potem ne bi bila nič drugega nego patvorek ali konglomerat, ki ne ve in ne more vedeti kaj hoče.

Zaraditega torej tiči bistvo naših organizacij v tem, da naši člani in pristasi poznajo program in da ukrepajo na podlagi spoznavanja svojih nalog z edinim namenom, da se pospešuje združevanje delavskih mas na podlagi socialističnega programa brez vsakršnih osebnostnih in izrabljevalnih ambicij delavstva proti delavstvu.

Tendenca organizacije in združevanja delavskih mas ter naobraževanja do najvišje popolnosti je edina pot, ki vodi delavstvo do spoznanja in do samostojnosti, ki sta v socialnem razrednem boju za pridobitev trajnih uspehov nepogrešni.

Dva razreda

Od marsikaterega meščanskega veljaka in nevednega delavca se pogostoma čuje mnenje, da sploh ni nikakešne razlike med delom in kapitalom. Nasprotstvo, ki se pojavlja med delavci in kapitalisti, je baje le umetno provzročeno. To nasprotstvo in zlasti stavke, pripisujejo taki možje bolj ignoranci obeh slojev, kakor pa drugim razlogom.

Pa do danes se ni posrečilo niti za pičico ublažiti nasprotstva med delom in kapitalom, marveč se godi ravno narobe: Nasprotstvo je vsak dan

večje. Zakaj? To je sedaj naloga socialistična da nam raztolmači.

Socializem zatrjuje, da je človeška družba razdeljena v dva razreda, namreč v razred lastnikov kapitala in v razred lastnikov delovne sile ali moči. Ta dva razreda se srečavata na gospodarskem polju kot nasprotnika. Kapitalizem sam na sebi ne rodi ničesar; primoran je torej stopiti na trg in delati ponudbe za delovno moč, ki je edina last, katero ima delavski razred na razpolago. Pri nakupovanju te delovne moči se poslužuje kapitalizem istega načina, kakor pri nakupovanju vsakega drugega blaga: kupiti jo izkuša kolikor mogoče po nizki ceni. Razred lastnikov delovne moči pa zopet na drugi strani ponuja to svoto last za mezdo, kar pomenja kruh za njega. Iz tega je razvidno, da imata ta dva razreda vsak po eno prednost in oba sloja potrebujejo produkcije. Delavski razred je aktivni, kapitalistični pa je pasivni faktor. Oba se takorekoč družita in preustvarjata surovino v izgotovljen produkt. Na ta način si ta dva razreda stojiata nasproti kot tekmeča z diametralno nasprotnimi interesi. Kapitalistični razred kupuje delovno moč kolikor mogoče po nizkih cenah in posledica tega so majhne plače ter dolgi delavniki. Ako bi posamezen kapitalist prelomil to gospodarsko postavbo svojega razreda in pričel delovati v svojem podjetju pri principih pravičnosti, bi žrtvoval samega sebe po svojem poizkusu. Delavski razred pa zopet izkuša prodati svojo lastnino, delavno moč, kolikor mogoče po visokih cenah in ob krajšem delavnem času. In da se delavec uspešneje vresniči želje, se organizira, v zavesti, da je v združenju moč.

V današnjem gospodarskem sistemu se pripisuje vsa produkcija kapitalističnemu razredu, si lasti pravico do nje, dasiravno jo izvršuje delavski razred. Vzrok je ta, ker delavec, ki dela za mezdo, takoj, ko je bil najet pod pogodbo plače, ki jo bo prijel za svoje delo, priznava, da postane ves njegov produkt brez ozira na količino in kakovost last njegovega delodajalca. Če se pojavi stavka, tedaj je to navadno vprašanje, koliko produkta je deležen eni ali drugi teh dveh razredov. Kolikor več produkta si prilasti en razred, toliko manj ostane drugemu.

Tako bijeta ta dva razreda v človeški družbi neprestan boj za prvenstvo.

Ali je pa temu mogoče odpomoči? Da; popolnoma lahko, dasiravno je marsikomu to težko razumeti. Socializem je sredstvo za rešitev te uganke. Delavski razred naj vzame v svojo posest mašinerijo, zemljo in ostala sredstva za produkcijo in naj producira na svojo pest. Ta sistem, kedar se uresniči, bo učinil, da postane ves svet družba pridelovalcev. Delavskih nespornostimjenj takrat ne bo več, kapitalizem bo dokončal tek svojega obstanka.

Socializem prav gotovo nastopi v prihodnji dobi človeške evolucije in svet se že pripravlja za to dobo.

Domače vesti.

Državne železnice aktivne! Po dolгих letih izkazuje uprava državnih železnic v prvič za leto 1912. aktivno bilanco. Uprava državnih železnic poroča o poslovanju preteklega leta sledeče: Prejemki iz obrata državnih železnic znašajo 877.400.000 K., izdatki 675.700.000 K. prebitok iz obrata znaša torej 201.700.000 K. Razen tega so plačale državne železnice državi na davkih 14 in pol milijonov K in prispevale k poravnavi državnih dolgov znesek 37.600.000 K. Državni blagajni so torej odračunale državne železnice na prebitku, davkih in poravnavi dolgov 253.800.000 K. Država pa je plačala na obrestih za državna posojila, s katerimi je gradila železnice in jih nakupila, 247.200.000 K. Za dolgove železnic je porabila država torej za 6.600.000 K manj kot pa je prejela od njih. S tem zneskom so torej državne železnice aktivne, med te ko so znašale pasive še predlanskim 9.200.000 K. To znatno izboljšanje denarnega stanja državnih železnic se je doseglo zgolj le s povišanim prebitkom, ki je znašal leta 1911. 186 in pol milijonov kron, lansko leto pa že 201.700.000 K, prebitok je torej narasel za 15 milijonov kron. — Da so dosegle državne železnice tako velik prebitok, je edina zaslug njenega osebja, delavcev in uradnikov, ker iz njihovega dela je prigrisnila povišani prebitok.

Trije milijoni kron, ki jih izda v letošnjem drugem polletju država za izboljšanje prejemkov železničarjev, je torej le petina tega, kar je pridobila država vsled napornejšega dela železničarjev. Gospod finančni minister, ki je hotel v parlamentu zbuditi pravo razpoloženje za Tomschikov 17 milijonski predlog je pripovedoval, kakšno breme da so železničarji za davkoplačevalce. Ali železničarji ne dobivajo niti vinarja davčnega denarja, iz njegovega dela dobiva država še čisti dobiček. Največji del nadvrednosti, ki jo ustvarjajo železničarji s svojim delom, ne vtakne država, temveč kapitalisti, ki so posodili državi denar za zgradbo in nakup železnic. Kapitalisti so spravili leta 1912. nič manj kakor 247 milijonov kron, nadvrednost dela uslužbencev državnih železnic.

Narodnjaški protest zoper narodnjaški uspeh. Pretečeno nedeljo se je vršil v Gorici protesten shod zoper delovanju načelnika na državni postaji v Gorici Wieserja. V narodnem časopisu smo čitali poročilo o tem protestu, o katerem pravimo, da bomo veseli, ako bo dosegel odstranitev imenovanega postajanačelnika. Saj so proti imenovanemu že pred narodnjaki protestirali socialni demokratje in so mu še pred kratkim razbili shod, ki ga je sklical Wieser v svrhu nemške nacionalne propagande med goriškimi železničarji. Takrat je moral Wieser poslušati levite, ki so mu jih brali socialistični agitatorji in naši železničarji. Ampak narodnjakov takrat ni bilo zraven. V poročilu o o nedeljskem narodnem protestu smo pa čitali še nekaj drugega, kar nas je osupnilo. Poročevalce in drugi govorniki so se spravili tudi nad generalnega ravnatelja tržaškega državnoželezniškega okrožja gospoda Galamboša. Zakaj smo se čudili? Pred Galambošem smo imeli gospoda Ruffa s katerim je bilo zadovoljno vse železniško osebje katerega si bode prepričanja ali katerosibodi narodnosti. Poleg tega, da je bil dober in pravičen napram vsem, je šel tudi rad na roko delavskim zahtevam in je bil tudi sposoben ravnatelj. Galamboš mu ne sega niti do gležnjev. Toda zaradi svoje pravičnosti in sposobnosti je bil pri vladi zapisan v črno knjigo. Komaj je čakala vlada ugodnega trenutka, da se ga iznebi. Tedaj se je pa začela akcija tržaških narodnjakov zoper Ruffa. Kdove kje je imela ta protestna akcija svoj izvor? Mnogi si še danes mislijo, da je bila naročena in plačana. Posledica je bila, da je vlada ugodila takozvani želji tržaške narodne gospode in poslala v Trst Galamboša. V „Narodnem domu“ je zavladalo veselje nad zmago. „Edinost“ in drugi narodni dnevnik so proslavljali Galamboša kot vzor človeka, kot vzor Slovana, kot pravičnega človeka in kaj je vse. Narodni železničarji so si že mislili, da začne teči po železnici mleko in med in da postane železnica ne le slovanska, marveč tudi narodna. Galamboš bi bil moral postati za Slovence to, kar je v Gorici Wieser za Nemce. Takrat so narodnjaki hvalili Galamboša in pravili, da je njegov prihod v Trst narodna zmaga, zmaga narodnih poslancev. Sedaj pa beremo v narodnem časopisu, da se na shodu protestira proti Galambošu, to se pravi, da se protestira zoper predletni uspeh in zmago vlade in slovenskih narodnih poslancev zoper Ruffa. Kako bi bilo življenje dolgočasno, da ni na svetu „Edinosti“ in narodnjaških politikov! Ob čem naj bi se človek smejal in ob čem naj bi se jokal?

Gibanje na južni železnici. Med osebjem proge Trst-Kormin vlada skrajna nezadovoljnost. Delovne in mezдне razmere raznih kategorij uslužbencev južne železnice postajajo dan za dnem neznosnejše. Medtem ko narašča na vseh postajah promet in se množi delo, noče uprava v nobenem oziru uvaževati, opravičene želje svojih uslužbencev. Urniki na raznih postajah so prava sramota. Imamo postaje, na katerih morajo uslužbenec delati 56 ur zaporedoma in imajo nato komaj 40 ur 40 ur prosto! Da ne govorimo pa še o plačah, ki so vse drugo kot odgovarjajoče zahtevam sedanje naraščajoče draginje. Razume se, da ni moglo biti osebje s takimi razmerami zadovoljno in razumljivo je, če se je končno resno odločilo za ureditev svojih službenih in plačilnih razmer.

Organizacija tudi ni mogla ostati tuja gibanju in je zato v zavesti, da je razburjenje opravičeno in da je ureditev položaja nujno potrebna, sklenila dogovoriti se z odbori raznih skupin na progi Trst-Kormin v svrhu sestave skupnega me-

moranduma, ki se ga ima predložiti generalnemu ravnateljstvu južne železnice. V to svrhu se je tudi sklicalo meseca junija shod v Gorici, katerega so se udeležili zastopniki vseh skupin na progi in na katerem se je sklenilo sklicati tekom meseca julija skupni shod v Poljanu, da se tam prečita in razpravlja sestavljeno spomenico. Kot zastopnik vseh treh glavnih skupin na goriški progi je bil na shodu v Gorici izvoljen sodrug Mozetič, ki je imel obenem nalogo nabrati potrebni material in sodelovati pri sestavljenju memoranduma. Sodr. Mozetič se je za izvršitev naloge tudi resnično potrudil.

Naznanjeni shod se je torej v smislu sklepa na shodu v Gorici vršil v Poljanu 27. julija in se je prav dobro obnesel. Shoda so se udeležili železničarji iz vseh postaj južne železnice. Lepo je bila zastopana tržaška skupina organiziranih železničarjev na juž. žel. zastopane so bile v častnem številu skupine v Trzinu, v Gorici, v Korminu itd. Shod je otvoril sodr. Zidarič iz Trzica. Predsednikom je bil izvoljen sodr. Lorenzon, predsednik skupine v Korminu. Za zapisničarja je bil izvoljen sodr. Mozetič. Poročala sta sodr. Kopač v slovenskem jeziku in Golouh v italijanskem. Govornika sta predvsem podala zgodovino gibanja ter poudarjala potrebo takojšnje in temeljite spremembe sedanjih neznosnih razmer. Raztolmačila sta nato glavne zahteve osebja ter prečitala spomenico.

Pozivljala sta navzoče na neumorno delo v prid organizacije, ki more biti ravno sedaj močna in uplivna, ker je ravno od moči in upliva organizacije odvisen popolen uspeh gibanja. Navzoči so pritrdjevali izvajanjem poročevalcev ter odobrili predlog, da naj se predloži spomenico generalnemu ravnateljstvu s pozivom, da naj bode ta čim prej rešena. Vršila se je obenem dolga in zanimiva debata, katere so se udeležili delavci raznih kategorij in postaj, ki so izrazili razne želje ter predlagali razne spremembe ali dopolnila nove spomenice.

Sklenilo se je nato izvoliti deputacijo, ki naj se poda k generalnemu ravnateljstvu na Dunaju, da tam izroči in zagovarja odobreno spomenico. Izvolilo se je potrebno število članov deputacije na način, da je bila pri deputaciji zastopana vsaka kategorija in skupina posebej. Deputacija se je podala na Dunaj 5. t. m. O izidu te intervencije se bode poročalo na drugem posebnem shodu.

Shodi z enakim dnevnim redom so se vršili tudi v Trstu, v Gorici in drugod. Bili so povsod polnoštevno obiskani. Med osebjem južne železnice vlada za to gibanje veliko prizadevanje in vzorna solidarnost. Naj južni železničarji delajo neumorno za ojačenje organizacije in zmaga bo gotova.

Državno železniška metoda. Da se uprava avstrijskih državnih železnic poslužuje vseh načinov varčevanja — seveda na škodo osebja, in da so ji zato vsa srestva dobrodošla, je dognana in znana stvar. Zlasti skuša uprava celotno aplicirati svoj sistem pri uslužbencih, ki so vsled svojega dolgoletnega službovanja napredovali do višje mezdne stopnje in zasedli višja mesta. — Skromno zboljšanje zaslužka, ki se ga je priboril uslužbenec po dolгих letih naporne službe let, se mu skuša odvzeti potom raznih birokratičnih odredb, ki se jih nalašč od slučaja do slučaja skuje. Zlasti je opaziti posledice tega posebnega sistema pri strojnemu in kurilniškemu osebju. Tukaj se reducira uslužbenec, se podaljša turnuse, se zniža pristojbine in skrajša premije, se podaljša delovni urnik in odreka proste dneve. Če kak stari uslužbenec vključ vsemu temu zamore izvrševati svojo službo, tedaj pride na dan uprava z drugimi sredstvi. Preiskalo se bode vid ali sluh starega uslužbenca in taka preiskava bo imela gotovo v posledici penzioniranje dotičnega, ali pa njegovo nameščenje v kako kanclijsko službo. Takšno bodočnost se pripravlja uslužbencem, ki so vse svoje življenje ga ali v korist državnih železnic! Ne vemo za koliko časa še bode trajal tak sistemizkoriščanja in brezvestnega zapostavljanja. Uprava bi morala vsekakor vedeti, da niso taki sistemi niti v prid železniškega podjetja samega.

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah „Železničarja“ in „Zarjo“.

Dopisi.

Borovnica. — Tovariši in sodrugi v Borovnici in okolici pozdravljajo prisrčno strojevodjo sodruga Alojzija Jana in njegovo rodbino povodom premestitve v Nabrežino.

Sodrug Jan si je tekom svojega bivanja med nami pridobil mnoge vsestranske simpatije. Deloval je vedno zvest svojim načelom za razvoj organizacije. Če imamo tukaj močno skupino organiziranih železničarjev se imamo zato zahvaliti sodrugu Janu, ki je za stvar neumorno deloval. To delo bode gotovo nadaljeval v novem kraju. Sodrugi v Nabrežini pridobijo s sodrugom Janom vrlega sobojevnika, navdušenega agitatorja in sposobnega voditelja organizacije. Sodrugi v Borovnici se bodo vedno in hvaležno spomnili svojega predsednika.

Raznoterosti.

Človeške žrtve v drugi balkanski vojni. Človeške izgube v drugi balkanski vojni so strahotne. Kolikor je mogoče doslej dognati, je izgubila srbska severna armada 5000 do 6000 mož, glavna srbska armada 25.000 mož v bitkah, razen tega je več tisoč mož podavila kolera. Grki so izgubili 16 do 18 tisoč mož. Vse večje so izgube Bolgarov. V prvi polovici meseca julija so odposlali v bolnišnice okoli 30.000 ranjenih vojakov. 12 do 15.000 mož je padlo v bitki ob Bregalnici in armada generala Ivanova je izgubila v bitkah z Grki približno 20.000 mož, poleg tega so ujeli Grki 8000 vojakov. Skupne bolgarske izgube — ranjenci in mrtvi — znašajo najmanj 80.000 mož, srbske in grške od 50 do 60.000 mož. Črnogorske čete, približno 12.000 mož, ki so se bojevale s Srbi, imajo 10 odstotkov izgub. — Vojne pom'ajajo narode!

Kakšnim organizacijam naj pripadajo žene. Sredi prošlega stoletja je kapitalistiško izkoriščanje prisililo moško delavstvo, da se je jelo upirati prevelikemu izkoriščanju. Po tovarnah so ljudje rano umirali, ker so morali garati po 14 in 16 ur na dan. Mezde so bile nizke in večinoma silno nezdravi delovni prostori. Delavci pač niso mogli drugače ravnati, nego da so se branili ali pa umirali polagoma. Stavkali so, razbijali stroje, ker so mislili, da so stroji krivi njih bede, toda vedno so morali zopet nazaj v prejšnjo sužnjost, če so jim začeli kaditi vojaki s črnim prahom pred nosom. Delavci so jeli spoznavati, da sicer zadoštuje, če se delo ustavi, nikakor pa še ni mogoče voditi delavskih bojev brez zavednih delavcev in brez denarja. Zaraditvega je delavstvo začelo snovati strokovne organizacije, zbirati v njih delavstvo, voditi ga iz nezavednega indiferentizma k delavski zavednosti in zbirati v organizacijah denar za čas boja. Že takrat je delalo po tovarnah mnogo žena. Kaj pa z njimi? Ali naj se žene bojujejo z moškim delavstvom obenem ali pa poslušajmo oni stari rek, da spada žena v kuhinjo? Če ustavimo delo, mora z nami tudi žena v boj, in morala je tudi, to nas uči vsa novejša preteklost. S tem pa so se žene odprla vrata v strokovno organizacijo.

Žene, ki delajo v tovarnah, in milijoni žena, ki oskrbujejo doma gospodarstvo, pa niso le žene, marveč so tudi državljanke. Plačevati morajo davke kakor moške, delati morajo za družbo, roditi in vzgajati morajo državi otroke in žena ki ima tako važne naloge v državi, v družbi pa naj se ne briga za razvoj političnih in gospodarskih razmer. Politično življenje odločuje o njih usodi, jim daje zakone, ki jih morajo izpolnjevati, a odločevati o njih pa bi ne smele. Če podraže kruh novi davki, nova carina, kaj more žena storiti proti temu? Nič, prav nič, niti braniti se ne more. Ona in njeni otroci morajo molčati, čeprav se jim potom političnih dogodkov krade hrana s podraževanjem izpred ust in to vkljub vsemu temu, da je toliko potov, po katerih bi se dale razmere bolj ugodno urediti njim v prid. Polagoma je jela kliti v možganih žena ta zavest. Celo v tistih krajih, kjer še zakon prepoveduje ženam sodelovati v političnih društvih, obstoje poleg strokovnih organizacij tudi politične organizacije, ki poučujejo žene o interesih, ki jih imajo kot državljanke, učijo jih boja, kako naj si pribore svobodo in enakopravnost.

Žene pa niso le delavke nego tudi gospodinje.

Gospodinjstvo je dandanes še precej važna naloga. Zdravje celih narodov je v rokah žene. Žena mora odgajati zdrave in krepke otroke, ohraniti delavno moč moža družinskega očeta in vse to ob pičlih dohodkih in dragih živilih. Dandanes si beli tisoče gospodinje glavo, kako naj reši to svojo važno nalogo, kako naj prepreči pomanjkanje v hiši. Tudi tukaj je samopomoč precej važna. Konzumno društvo, organizacija vseh, ki kupujejo, ki pa morajo kupovati dobro in ceno, če se hočejo ogniti pomanjkanju. Društvo namreč ne prodaja v svoj dobiček, nego v dobiček svojih članov, spočetka z manjšim dobičkom, pozneje, ko si nabavi potrebnih rezerv, pa z večjimi. Vse torej, kar društvo pridobi z našim nakupovanjem med letom kot dobiček, sprejmemo konec leta ali pa tudi v slučaju potrebe kupovalci nazaj.

Vse te stvari so za ženo važne in na vse oblike v današnji družbi potrebujemo organizacije in lepotom organizacij si utegnejo tudi žene opomoči, in pridobiti vpliv in veljavo tam, kjer odločujejo o njih sreči in bedi.

Žene utegnejo vse te organizacije pospeševati, utegnejo jih podpirati, če le hočejo. Posebno strogo naj zahtevajo žene delavcev, da so tudi njih moške pri organizacijah. Nasprotno pa naj moške vzgojno vplivajo na svoje žene.

Če so žene delavke v delavnici in v tovarni solidarne z moškimi sodelavci in pomagajo zboljšavati razmere, če so kupovalke potrebnim pri konzumnem društvu, pa si sproti pomoremo, prav mnogo obenem pa dobimo v organizacijah zaslonbo v sili.

Vse to lahko store žene, če si čas dobro uredijo in posvetijo vsako minuto tem svetim nalogam. Vse tri organizacije, strokovno, politično in konzumno podpiraj žene in boljši časi pridejo.

Ustava Zedinjenih Držav. Ustava ali konstitucija Zedinjenih Držav je bila spisana leta 1787. Isti čas Američani še niso poznali strojev niti drugih modernih iznajdb. Niti jedne edine železniške tračnice še ni bilo nikjer na svetu; ni bilo telegrafa ali telefona. O moči pare in čudežih elektrike nihče še niti sanjal ni. Poštna zveza je bila slaba. Vzelo je cele tedne, predno je pismo prepotovalo par sto milj. Casopise, kolikor jih je bilo, bi lahko vse na prste seštel. Knjižnice ni bilo, niti javnih šol. Ljudi in blago so počasi prevažali konji po krivih in nerodnih cestah. Poljedelsko in rokodelsko orodje je bilo primitivno — naravnost barbarsko. Pohištvo priprosto. Celo žveplenk niso imeli. Kadar je ugasnil ogenj v peči, treba je bilo kresati kresilni kamen ali pa leteti k sosedu po žrhjavice. Obrt in trgovina je bila majhna in v rokah posameznikov. Na Jugu je cvetela sužnjost zamorcev, na Severu pa sistem obveznega hlapčevstva. Večina ljudstva je takrat delala „vsak na svojo pest“. Široka tla nove domovine in priprosto orodje je tiste dni opravičevala teorijo: Vsak sam zase. Ljudje so bili neodvisni drug od drugega.

Tako je bilo v Ameriki — in tudi v Evropi — ko se je porodila republika in par let pozneje naša ustava. Ustavo so spisali moške iz najvišjih in najbogatejših slojev. Spisali in uredili so je tako, da je bila bolj prikladna njihovim interesom in pa socialnim razmeram tistih dni. Kakšne so bile takratne socialne razmere, smo povedali v prejšnjem odstavku.

Naravno, za tiste čase je bila konstitucija Zedinjenih držav dobra in radikalna, da bolj ni mogla biti. Zadostovala je tudi že 50 let pozneje. Danes pa je drugače. Razmere, kakršne so vladale v Ameriki pred 124 leti, danes ni več. Ustava pa je z nekaterimi poznejšimi dodatki še ravno ista kot je bila leta 1787. Ali naj ta stara ustava odgovarja današnjim razmeram in modernemu življu v Zedinjenih državah?

V 124 letih, odkar je bila sprejeta konstitucija, izvršen je velikanski peobrat. Priprosto rokodelsko in poljedelsko orodje zamenjali so čudežni in gigantski stroji. Individualno rokodelstvo se je umaknilo tvornišskemu sistemu — moderni industriji — z razdelbo dela in z gigantnimi mašinami. Potniški voz je mrtev; nadomestuje ga železnica. Komunikacijsko zvezo je izpopolnil telegraf, telefon in moderni poštni sistem. Namesto zakajenih svečnikov imamo danes plin in električno luč. Časopisov, revij, knjig in šol, je že brez števila. Triumfi kemije, matematike, astronomije, geologije, zoologije, antropologije, bio-

logije, embriologije, filologije, fiziologije, arheologije, slikarstva, elektricitete, tehnike etc. etc., odprli so neizmerno polje študij, pregleda in raziskavanj kolikor se poželi nikdar ugnan človeški um. Industrija se je razvila v velike truste in kombinacije, ki razpolagajo z milijardami delavcev delavcev in delavk v proizvodnji na veliko. Milijonske mase ljudstva dandanes več ne žive „vsak na svojo pest“; niso več neodvisni drug od drugega. Danes ne velja več socialno pravilo: Vsak sam zase. Ljudje so medodvisni drug od drugega.

Dandanes ima lahko vsak deček in deklica dobro šolsko izobrazbo, — pa je kljub temu nima. S pomočjo pare, elektrike, poljedelskih strojev, perfektne mašinerije v tovarnah, rudnikih in v ostali industriji bi lahko producirali v nekoliko urah delovnega časa dovolj za vse ljudi, da bi ne manjkalo nikomur, česar je treba za življenje, komfort in za duševni, telesni in moralni razvoj. Tudi tega še ni. Ampak priti mora. Da pride, treba je sedanji kapitalistični sistem spremeniti v socialističnega.

Družabni red po „božji volji“. Nedavno je izšla statistika, ki kaže, da je leta 1910 na Angleškem umrlo 119 ljudi od gladi, 54 v Londonu. Na drugi strani pa je po izjavi ministra Lojd-Džordža na Angleškem 10.300 oseb, ki imajo nad 120.000 kron letnih dohodkov. Dvajset angleških trgovcev ima nad en milijon kron letnih dohodkov, in še veliko več imajo vojvode in lordi. Anglija je, kakor znano, zelo pobožna dežela; praznik se natančno posvečuje, ampak glad krščanskega bližnika je sistemu normalnemu kristjanu deseta briga. Svoje krščanstvo ima, ki se kaj lepo sklada z malikovanjem mamona; ni jim do tega, da bi po svetopisemskem receptu z dobrimi deli si prislužili nebeško kraljestvo. Bogatini žvižgajo na nebesa onkraj groba in imajo raje nebesa na zemlji... V tem naj bi jih tudi siromaki posnemali in naj bi polagali večjo važnost na zemeljske dobrrote, kot da se tolažijo z dvomljivim plačilom onkraj groba.

Proti delavski organizaciji. Proteste francoskega delavstva proti triletni vojaški službi in vojaške revolte, ki bi jih francoska vlada rada pripisala delavskim organizacijam so dale povod reakcionarnim elementom na francoskem, da zahtevajo od vlade izjemne zakone proti razrednim delavskim organizacijam. Ti zakoni zasledujejo pod pretvezo, da hočejo priznati več pravic delavskim sindikatom, drugi nevarni namen. Vlada in kapitalistično reakcionarne stranke na francoskem bi se rade iznebile glavne delavske zveze, ki združuje vse najmočnejše organizacije v enotno federacijo.

Vladin načrt je razdeljen v dva dela. Predvsem bi se morale delavske organizacije konstituirati kot juridični faktor, razvijati gospodarsko gibanje, ustanavljati podporne blagajne in urediti posredovanje dela. Mnogo teh pravic so si francoske organizacije že od nekdaj dovolile. Vlada se ni temu nikdar protivila. S tem, da se zahteva od delavskih organizacij, da naj postanejo juridične, se jih oče odtujiti od dosedanjega načina neposrednega razrednega boja.

Drugi del načrta predpisuje organizacijam način njih notranje uprave. Proporcionalno zastopstvo, ki vzbuja na strankinih kongresih vedno živahne razprave, bi moralo postati po vladnem načrtu juridično veljavno.

Vlada skuša na tak modri način spraviti navzkriž socialiste reformistične in revolucionarne tendence, da oslabi kompaktno moč delavskih organizacij. Organizacije ali sindikati, ki bi se ne ravnale po določbah novega zakona bodo morale plačati velike globe ali pa se jih bode naravnost odpustilo.

Razume se, da niso francoski organizirani delavci prav nič navdušeni za novi zakon, kojega uvedbo bodo z vsemi sredstvi preprečili.

Meščanska dobrohotnost. Dobrohotnost meščanstva se izkazuje navadno ravno tam, kjer bi bilo treba s spremembo razmer odstraniti največja zla.

Meščansko časopisje v Belgiji naznanja z mnogimi besedami, da se je sestavil posebni odbor velikih gospodov in odličnih dam z nalogo, „da oskrbijo s cvetkami stanovanja onih revnih deklet, ki delajo v tovarnah in delavnicah po štirinajst ur na dan in ki ne morejo vsled tega nikdar uživati nekoliko zraka in zelenja“. Ti dobrohotni gospodje so v resnici tudi razdali po delavskih hišah mnogo izbranih cvetk, dragocenih rož in lilij.

Morda je med temi dobrohotnimi darovalci celo kak podjetnik, ki se dosledno protivi zmanjšanju delovnega urnika za svoje delavke in je morda med damami, ki sede v tem posebnem odhodu tudi kakšna, ki se za vinar prepira s svojo šiviljo, in ki bi najraje obsodila delavke, da morajo delati makar po dvajset ur na dan.

Ali ne bi storili boljše ti dobri meščani, ako bi si obdržali zase svoje cvetke, rože in lilije in bi raje dovolili svojim delavkam pol ure na dan manj dela, da bi mogle tako tudi one uživati nekaj več prostosti, več zraka, da bi si mogle raje same nabirati cvetke na poljih! Šopek cvetlic nabranih na polju v redkih urah prostosti ugaja več nego vse dragocene lilije, ki jih darujejo ponosne dame. — Toda meščanska dobrohotnost in morala hoče tako. Delavci in delavke naj garajo za gospode; njim ni treba zraka, življenja, prostosti. Take stvari se prepušča meščanstvu, ki je tako dobro, da skrbi — z denarjem, ki ga je nakopičilo delavstvo — za okrašenje zatuhlih delavskih stanovanj z dragocenimi cvetlicami!

Inozemstvo.

Železničarsko gibanje v Ameriki. V združenih državah bomo imeli v kratkem, ako se spor mirnim potom ne poravnava, ogromno stavko, ki ima sicer trajati le 48 ur, ki pa ne bo zaradi tega zadela manjši udarec gospodarskemu življenju v Ameriki. Ravno 100.000 železničarjev, sprevodniki, zavi-rači in signalni čuvaji 52 železniških društev v severnih pokrajinah združenih držav, so stavili razne zahteve z opombo, da ako bodo gospodje kapitalisti zahteve odklonili se bodo prizadeti posluževali najekstremnejših sredstev. Osebe se je tudi sklicevalo na razsodišče, ki ima urediti take spore in je poslalo zbornici v Washingtonu petico v smislu stavljenih zahtev. To razsodišče, ki bi moralo po svoji nalogi omogočiti pravilni sporazum med delodajalci in delavci služi po svojem birokratičnem vstroju le gospodujočim kapitalistom, ki se teh ustanov poslužujejo le v svojo korist. Razmerje med osebjem in železniškim družbam je jako napeto in je pričakovati vsak čas izbruh stavke, ki bo po svojih dimenzijah eno največjih železničarskih stavk.

Socialno demokratična stranka v Nemčiji. Iz „Zarje“ posnemamo sledeče poročilo o gibanju bratske stranke v Nemčiji. Vodstvo socialno demokratične stranke v Nemčiji je izdalo za letošnji strankin zbor, ki bo v Jeni, obširno poročilo o delovanju stranke, o organizacijah, časopisu itd. Iz poročila posnemamo sledeče:

Poslovna doba, o kateri govori poročilo, obsega letos le devet mesecev, ker je lanski strankin zbor sklenil, da naj se zaključuje vsako poročevalno leto z 31. marcem. Stranka je imela 1. julija 1912 po vseh okrožnih političnih organizacijah 970.112 članov, letos 1. julija pa 982.850. Prirastek znaša torej 12.738 članov ali 1.3 %. Najbolj so napredovale ženske politične organizacije, ki so pridobile v enem letu 10.744 članice.

Strankino časopisje je imelo 1. marca 1913 1.465.312 naročnikov, lanskega 1. julija pa 1.478.042. Število naročnikov se je zmanjšalo torej za 12.830, to pa vsled gospodarske krize povzročeni po vojni, ki je vplivala na vse Evropo. 43 listov je zmanjšalo število naročnikov, 47 listov zaznamuje prirastek naročnikov.

Glasilo mladinskih organizacij „Arbeiter-Jugend“ šteje 89.409 naročnikov, lansko leto pa 80.000. V poslovni dobi je imelo gibanje med socialistično mladino sploh kar najlepše uspehe.

O zelo lepem napredku poroča tudi izobraževalni odbor nemške socialne demokracije in podaja v poročilu obširen pregled o svojem delovanju. Po 364 mestih ima centralni izobraževalni odbor odseke, lansko leto jih je imel le 39.

Število socialističnih zastopnikov po deželnih zbiorih je naraslo od 223 do 229. Brez socialističnih zastopnikov so sedaj le še naslednji deželni zbiri: v Waldecku, v Brunšviku, v Reusu starejše črte in v obeh kronovinah meklenburških. Na Bavarskem inajo socialisti v deželnem zboru 30 zastopnikov, na Saškem 26, po 20 v hamburškem in badenskem deželnem zboru, 11 v Alzaciji, v pruskem deželnem zboru le 10.

V 509 mestih ima stranka 2753, v 2973 vaških občinah pa 8929 svetovalec.

Socialna demokratična stranka v Nemčiji poroča vsako leto na svojih zbiorih o silnem napredku

kakor malokatera bratska stranka. Njeni uspeh so nam bodrilo in kažejo, koliko da doseže smotreno izobraževalno in agitacijsko delo. Ponos nemške stranke je njeno časopisje, nam pa naj bo zgradba za razširjenje našega socialističnega časopisja.

Mednarodna konferenca socialističnih mladinskih organizacij. V nedeljo je bila v Bazileji konferenca socialističnih mladinskih organizacij. Konferenco je sklicalo centralno vodstvo mladinskih socialno demokratičnih švicarskih organizacij. Na konferenco so odposlale zastopnike mladinske organizacije iz nemške in francoske Svice, Alzacije-Lorene, Badna, Virtemberškega in Avstrije.

Naš posmrtno odpravninski sklad.

Od 19. junija do 6. avgusta se je izplačalo iz našega posmrtno odpravninskega sklada sledeče podpore:

139. Methud Rodosek, Maribor II.
142. Marija Urban, Laun.
143. Josip Pitschmann, Mürschlag.
144. Ivanka Moser, Fünfhaus.
145. Teresa Lelner, Dunaj III.
146. Ana Thiel, Komotava.
147. Ana Pack, Pragersko.
148. Georg Moscheiner Bolcan I.
149. Ignac Kozel, Dziediz.
150. Ivan Movscher, Feldkirch.
152. Alojz Gais Strassvalchen.
153. Ivanka Kvazmerski, Novi Sandek.
154. Tereza Tod, Sv. Pölten.
155. Viljem Malij, Mauthausen.
156. Ivan Schenn Aufsee.
157. Mihael Kovalski, Premisl.
178. Ivan Zak, Brno II.
159. Ivan Hofer, Solnograd.
160. Kalk Schmied Norgl II.
161. France Slamečka, Weseli.
162. Ana Wencei Tesin.
163. Tofila Krakoveczak, Oswiecin.
164. Pavl Kopecek, Meidling.
165. Ivan Riedhofer, Landeck.
166. Karolina rübenbach, Favoriten I.
167. Cecilija Steindl, Groß-Reisling.
168. Marija Baclavek, Moravska Bela Gora.
169. Emilija Brait, Fünfhaus.
170. Ivan Böhm, Siegmundsherberg.
171. Marija Philip Feichstadt.
172. Ivanka Weiser, Linec na Donavi.
173. Pavlina Hinterdorfer, Matzleinsdorf.
174. Kaspar Stock, Steinach.
175. Gabrijela Gröpel, Favoriten I.
176. France Keržič Trst I.
177. Ana Ohoge, Meidling.
178. Albert Teschner, Moravska Ostrova.
179. France Tamm, Stockerau.
180. Anton Kühnel, Kaaden.
171. Marija Glaser, Plzen.
181. Frančiška Poetsch, Rudolfsheim.
183. Dominik Huber, Spital a. d. Drau.
184. Jakop Weidlinger, Kritzendorf.

Odprto vprašanje na naslov tržaškega državno železniškega ravnateljstva.

Slučaj, ki ga navajamo zahteva takojšnje in temeljite pojasnitve. 1. avgusta t. l. je železniški inženir izplačal 5 snažilkam na progi v Borštu mesečno plačo v znesku 47.20 K. Takoj po izplačanju je pa prožni mojster v Borštu zahteval od dotičnih delavk da naj izročijo njemu od svoje plače vsaka po 12 kron. Zakaj je v resnici zahteval teh 20 kron ni povedal. Ker niso hotele delavke tej čudni zahtevi takoj in popolnoma ustreči, je dotični prožni mojster odločno zahteval, da naj se mu da vsaj 10 kron! Štiri delavke niso imele pogum se nadalje protiviti gospodu „Bahnmeistru“ in so si odtrgale od svoje borne plače zahtevani znesek. Le ena je imela pogum se odločno odreči zahtevi prožnega mojstra.

Slučaj je potreben pojasniti. Naslovljeno ravnateljstvo naj pove, če je o tem informirano ter v katere svrhe se je porabilo denar in po nalogu koga je bil prožni mojster pooblaščen zahtevati, da naj mu revne uslužbenke izročijo del svoje težavno zaslužene plače.

Vsebinska št. 16 z dne 1. avgusta 1913.

Članki: „Zarja“, cilji delavske stranke. Pota bodočnosti. Socialistična načela. Beg iz Avstrije. Kreditna zveza avstrijskih delavskih organizacij. Delavstvo in bodočnost. Zapisnik. Delo in varovanje.

Predpisi za prometno službo.

Dopisi: Trst, Litija, Grobelno.

Domače vesti: Maks Grossmann. V nedeljo. Spomenik sodr. Rieseju.

Raznoterosti Delavska banka na Svedskem. Zanimivosti iz francoskega gospodarstva. Kapitalistično poljedelstvo v Argentini. Železniška nesreča na Danskem.

Poročilo o shodih: Trst, Litija, Opčina.

Iz organizacije.

Zadružništvo.

Zadružništvo.

Delavske zadruge za Trst, Istrijo in Furlanijo vpisana zadruga z omejenim poročtvom. X zadružno leto. 8232 članov.

Mesečni račun

Razpečano blago:

Zadružna doba 1912-13	1913-14
le proti znamkam	skupno
Julij kron 11755.85.....	Kron 261590.35

Od 1. julija 1913 do 31. julija 1913 razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam umrlih članov za kron 1081.04.

Od 1. julija 1913 do 31. julija 1913 se je izdalo na dividendah kron 13.47.

Skupna vsota skladišča oblek:

od 1. julija 1913 do 31. julija 1913.

Oddelki Konfekcija	kron 9141.96
„ Manufaktura	„ 8938.81
„ Obuvala	„ 7670.65
„ Pokrivala	„ 2493.68
	-----0
	Kron 28245.11

V Trstu, dne 31. julija 1913.

Pozor sodrug!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna	K 21.60
polletna	„ 10.80
četrtletna	„ 5.40
mesečna	„ 1.80
za inozemstvo celoletno	„ 36.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „ZARJE“ v Ljubljani.

Kavarna Unione - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska L. Herrmanstorfer v Trstu